

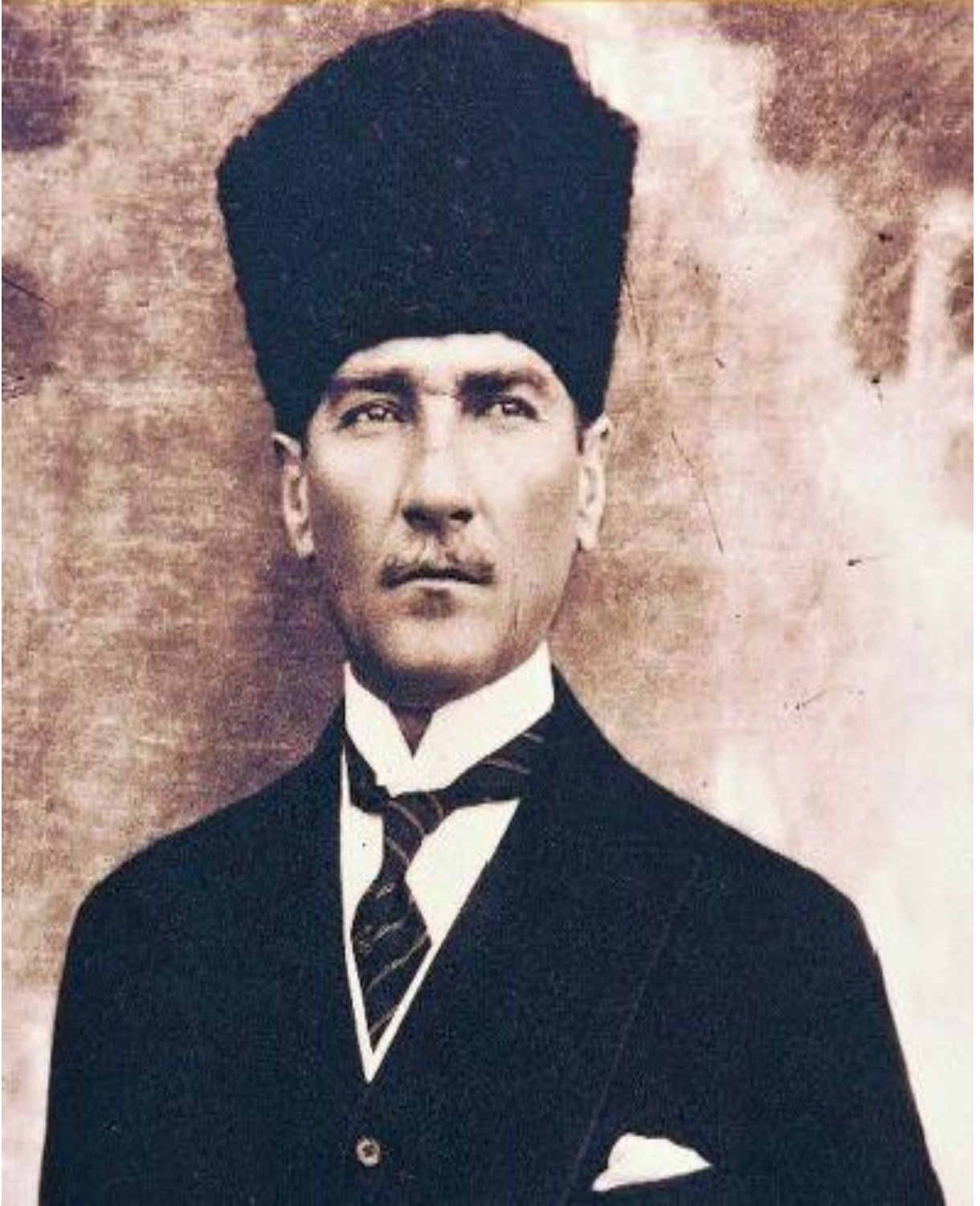
T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

2021 YILI YAPI İŞYERLERİNDE
İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PROGRAMLI TEFTİŞİ
GENEL DEĞERLENDİRME RAPORU

Ankara, Nisan 2022

**T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı**

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ÖNSÖZ

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 49'uncu ve çalışma hayatı ile ilgili diğer maddeleri ile Devlet, çalışanların hayat seviyelerini yükseltmek, çalışma hayatını geliştirmek için çalışanları ve işsizleri korumak, çalışmayı desteklemek, işsizliği önlemeye elverişli ekonomik bir ortam oluşturmak ve çalışma barışını sağlamak için gerekli tedbirleri almakla yükümlü tutulmuştur. Bu yükümlülük Devlet'in çalışma hayatına müdahalesini gerekli kılmaktadır.

Anayasa kapsamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na 3146 Sayılı Kanun ile verilen görevlerin temel olarak denetimle ilgili kısımları 5690 Sayılı Kanun ile onanan Sanayi ve Ticarete İş Teftişi hakkındaki 81 Sayılı ILO Sözleşmesi gereğince, Bakanlık Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı'na verilmiştir. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olarak sosyal hukuk devleti temelinde emeğin ve hakkın esas alındığı, diyalog mekanizmalarının etkin bir biçimde işletilerek çalışma ahenginin hâkim kılındığı, uluslararası norm ve standartlara uyumlu, yenilikçi bir çalışma hayatı oluşturmak vizyonu çerçevesinde temel misyonumuz; Çalışma hayatını düzenlemek ve denetlemek, işgücü piyasasının yapısal sorunlarını çözmek suretiyle büyümenin istihdama katkısını, istihdam ve işgücüne katılım oranını artırmak, nitelikli insan kaynağı oluşturmak, sosyal güvenliği yaygınlaştıracak tedbirler almak, iş sağlığı ve güvenliği kültürünü geliştirerek tüm çalışanlara sağlıklı ve güvenli çalışma ortamı oluşturmaktır. Bu kapsamda, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın çalışma hayatını denetlemeye yetkili birimi olan ve çalışma barışının tesisi ve çalışanların sağlık ve güvenliğinin sağlanması amacıyla görev yapan Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı'nın, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izlemek, çalışma şartları, çalışma ortamı, çalışma ilişkileri, iş kazaları ve meslek hastalıkları, kayıtdışılık, iş sağlığı ve güvenliğine yönelik ihlaller ve benzeri risk kriterlerine dayanarak işyerleri ve sektörler düzeyinde analizler yapmak, çalışma hayatının denetimi ve raporlanmasına ilişkin ilke, yöntem, standart ve teknikleri geliştirmek, denetim rehberleri hazırlamak, denetimlerin etkinliğini ve verimliliğini artırıcı tedbirleri almak, bu konuda görüş ve önerilerde bulunmak gibi görevleri bulunmaktadır.

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı olarak Yapı Sektöründe İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi kapsamında amacımız, ülkemizde yürürlükte bulunan başta 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu olmak üzere tüm iş mevzuatı kapsamında inşaat sektöründe, iş sağlığı ve güvenliği bakımından öncelikli riskleri belirleyerek önleme politikaları geliştirmek, korumak, sektörde kalıcı ve sistematik iyileşme sağlamak, gelecekte yapılacak teftişler için veri sağlamak, teknik açıdan ilgili taraflara rehberlik etmek ve taraflar arasında çalışma barışının sağlanmasıdır.

Hulusi AY
Rehberlik ve Teftiş Başkanı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	ii
ŞEKİL DİZİNİ	v
TABLO DİZİNİ.....	vi
I.BÖLÜM: GENEL BİLGİLER	1
1.1. Teftişin Adı	1
1.2. Teftişin Amacı.....	1
1.3. Teftişte Görev Alan Müfettişler	2
1.4. Çalışma Takvimi	2
1.5. Görev Yapılan İller.....	2
1.6. Teftişe Alınan İşyerleri Hakkında Genel Bilgiler.....	2
II. BÖLÜM: TEFTİŞİN TANIMI	4
2.1. Gerekçe	4
2.2. Yöntem.....	12
2.3. İşyerlerinin Seçim Kriterleri.....	13
2.4. Teftişe Alınan İşyerlerinin Belirlenme Yöntem ve Kaynakları.....	14
2.5. Faaliyet Alanı Bilgileri (Sektör, İl, vb.)	14
2.5.1. Tanımlar	14
2.5.2. İşyerlerinin Tanımı.....	15
2.5.3. Üretim Akış Şeması	16
2.5.4. Yapılan İşler	17
2.5.5. Kullanılan İş Ekipmanları	17
2.5.6. Kullanılan Kimyasallar	17
III. BÖLÜM: TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR.....	18
3.1. Hazırlık Aşaması.....	18
3.2. Teftiş Aşaması.....	25
3.3. İstatistikler.....	27
3.3.1.Denetime Alınan İşyerine İlişkin İstatistikler	27
3.3.2.Denetime Alınan İşyerindeki Çalışan Sayılarına İlişkin İstatistikler	30
3.3.3.Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Veriler	32
3.3.4.Teftiş Sonucuna ilişkin İstatistikler	40
IV. BÖLÜM: MEVZUATA AYKIRILIKLAR	43
V. BÖLÜM: SONUÇ	53
5.1. Öngörülen İdari İşlemler	53
5.1.1. Uygulanması İstenilen İdari Para Cezaları	53
5.1.2. İdari Tedbir Uygulanan İşyerleri.....	53
5.2. Teftişin Sonuçları İle İlgili Genel Değerlendirme.....	53
5.3. Sektör/Alan Temsilcilerinin Önerileri.....	55

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

5.4. İş Müfettişlerinin Değerlendirme ve Görüşleri	55
5.4.1. Mevzuatla İlgili Öneriler	56
5.4.2. İş Teftiş ve Diğer Kurum/Kuruluşlarla İlgili Öneriler.....	58
KAYNAKÇA	59

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ŞEKİL DİZİNİ

Şekil 2.1. Yıllara göre iş kazası sayıları	5
Şekil 2.2. Yıllara göre hayatını kaybeden işçi sayıları	6
Şekil 2.3. Her 100.000 sigortalı için iş kazası sayıları	6
Şekil 2.1. 2020 yılı geçici iş göremezlik sürelerinin dağılımına (gün) göre inşaat sektöründe iş kazası oranları ...	8
Şekil 2.2. 2020 yılı inşaat sektöründe iş kazası geçirenlerin geçici iş göremezlik sürelerinin dağılımı (gün) oranları	8
Şekil 2.3. 2020 yılı sürekli iş göremezlik geliri bağlanan sigortalı sayılarına göre inşaat sektöründe iş kazası oranları	10
Şekil 2.4.-2020 yılı sürekli iş göremezlik geliri bağlanan sigortalı sayılarının inşaat sektörü içerisindeki dağılımları	11
Şekil 2.5. Bina inşaatı işlerinde iş akış şeması	116
Şekil 3.1. 2021 yılı teftiş programında yer alan illerde 2020 yılında gerçekleşen iş kazası sayılarının sıralaması	20
Şekil 3.2. 2021 yılı teftiş programında yer alan illerde 2020 yılında gerçekleşen ölümlü iş kazası sayılarının sıralaması	21
Şekil 3.3. 2021 yılı teftiş programında yer alan illerde 2020 yılında iş göremezlik sürelerine (gün) göre iş kazası geçiren sigortalı sayısı iller sıralaması.....	24
Şekil 3.4. Programlı teftişi yapılan işyerlerinin illere göre oransal dağılımı	28
Şekil 3.5. Teftişi yapılan işyerlerindeki çalışan sayılarının cinsiyet dağılım oranı	31
Şekil 3.6. Programlı teftişlerde tespit edilen noksanlıklar ile ilgili bilgiler	32
Şekil 3.7. İlk teftiş ve son teftişte tespit edilen mevzuata aykırılıkların yönetmeliklere göre dağılımı	35
Şekil 3.8. Programlı teftiş sonuçlarına ilişkin veriler	41
Şekil 3.9. Durdurma uygulanan işyerlerinin illere ve Grup Başkanlıklarına göre dağılımı	42

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

TABLO DİZİNİ

Tablo 1.1. 2011 - 2020 yıllarına ait iş kazası istatistikleri.....	1
Tablo 1.2. Teftiş kapsamına alınan işyerlerinin faaliyet grupları.....	2
Tablo 1.3. 2020 yılı iş kazaları sonucu ölümler	3
Tablo 2.1. 2015-2020 yılları arasında işyeri ve zorunlu sigortalı sayılarına ilişkin veriler (SGK İstatistik Yıllıkları).....	4
Tablo 2.2. Yıllara göre iş kazası sayıları ve hayatını kaybeden işçi sayıları (SGK istatistik yıllıkları)	5
Tablo 2.3. 2018 yılı iş kazası geçirenlerin geçici iş göremezlik sürelerinin dağılımı (Gün).....	7
Tablo 2.4. 2019 yılı iş kazası geçirenlerin geçici iş göremezlik sürelerinin dağılımı (gün).....	7
Tablo 2.5. 2020 yılı iş kazası geçirenlerin geçici iş göremezlik sürelerinin dağılımı (gün).....	7
Tablo 2.6. 5510 sayılı kanunun 4-1/a maddesi kapsamındaki sigortalılardan yıl içinde sürekli iş göremezlik geliri bağlananların sayısı, 2018.....	9
Tablo 2.7. 5510 sayılı kanunun 4-1/a maddesi kapsamındaki sigortalılardan yıl içinde sürekli iş göremezlik geliri bağlananların sayısı, 2019.....	9
Tablo 2.8. 5510 sayılı kanunun 4-1/a maddesi kapsamındaki sigortalılardan yıl içinde sürekli iş göremezlik geliri bağlananların sayısı, 2020.....	10
Tablo 3.1. 2021 yılı teftiş programında yer alan illerde 2020 yılında iş kazası geçiren sigortalı sayıları sgk istatistikleri	19
Tablo 3.2. Teftiş alanı içerisindeki illerde 2019 yılında iş göremezlik sürelerine (gün) göre iş kazası geçiren sigortalı sayıları	22
Tablo 3.3. Teftiş alanı içerisindeki illerde 2020 yılında geçici iş göremezlik sürelerine (gün) göre iş kazası geçiren sigortalı sayıları	23
Tablo 3.4. Programlı teftişi yapılan işyerlerinin illere göre dağılımı	27
Tablo 3.5. Teftişi planlanan, görevlendirilen, yapılan ve yapılamayan işyerlerinin dağılımı	28
Tablo 3.6. Teftiş Programında yer alan çalışan sayılarının iller bazındaki sayıları.....	30
Tablo 3.7. İlk aşama teftişi ve ikinci aşama teftişlerde tespit edilen noksanlık sayılarının yönetmeliklere göre dağılımı	33
Tablo 3.8. 2021 yılı programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıkların konularına ve işverenlere göre dağılımı.....	36
Tablo 3.9. İdari para cezası uygulanan aykırılıkların mevzuata göre dağılımı (Asıl İşveren).....	42
Tablo 3.10. İdari para cezası uygulanan aykırılıkların mevzuata göre dağılımı (Alt İşveren)	43

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

I.BÖLÜM: GENEL BİLGİLER

1.1. Teftişin Adı

2021 Yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi

1.2. Teftişin Amacı

Ülkemizde son 10 yılda yaşanan iş kazalarının yapı işyerleri özelindeki oranı için Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı (SGK) tarafından yayınlanan 2011 ile 2021 yılları arasındaki istatistikler analiz edildiğinde; yapı işyerlerinde gerçekleşen iş kazalarının tüm iş kollarında gerçekleşen iş kazaları içerisindeki payının 2011 yılında %11,2, 2012 yılında %12,3, 2013 yılında %14,09, 2014 yılında %13,42, 2015 yılında %13,82, 2016 yılında %15,57, 2017 yılında %17,46, 2018 yılında %17,89, 2019 yılında %11,29 ve 2020 yılında %11,52 olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1.1. 2011 - 2020 yıllarına ait iş kazası istatistikleri

YIL	İş Kazası			Ölüm		
	Tüm İş Kolları	İnşaat Sektörü	Oran (%)	Tüm İş Kolları	İnşaat Sektörü	Oran (%)
2011	69.227	7.749	11,2	1.710	570	33,33
2012	74.871	9.209	12,3	745	256	34,36
2013	191.389	26.967	14,09	1.360	521	38,31
2014	221.366	29.699	13,42	1.626	501	30,81
2015	241.547	33.361	13,82	1.252	473	37,77
2016	286.068	44.552	15,57	1.405	496	35,3
2017	359.866	62.842	17,46	1.636	587	35,88
2018	431.276	77.194	17,89	1.542	591	38,32
2019	422.837	47.742	11,29	1.149	368	32,02
2020	384.605	44.334	11,52	1.240	349	28,14

Tablo 1.1’de mevcut bulunan verilere göre iş kazası neticesindeki ölüm sayıları değerlendirildiğinde, yapı işyerlerinin tüm iş kolları içerisindeki payının yaklaşık olarak **üçte bir oranında** olduğu ve ölümle sonuçlanan iş kazası sayılarında tüm iş kolları **içerisinde en ön sırada olduğu** görülmektedir.

Yapı işlerindeki iş sağlığı ve güvenliği şartlarının daha iyi hale getirilmesine ve yapı işyerlerinde yürütülecek çalışmalarda çalışanlar için daha güvenli çalışma ortamlarının oluşturulmasına katkı sağlamak amacıyla inşaat iş kolunun yoğun olarak yürütüldüğü şehirlerde; Bakanlık Makamının 30/12/2020 tarih ve 2960544 sayılı Olur’u ve Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı’nın “2021 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları” çerçevesinde gerçekleştirilecek programlı teftişlerde, yapı işyerlerinde 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili mevzuat hakkında rehberlik faaliyetleri kapsamında bilgilendirme yapılarak

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

belirlenen esaslar çerçevesinde yapı işyerlerinde çalışanların sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için alınması gerekli tedbirler belirlenerek denetim yapılması, amaç olarak belirlenmiştir.

1.3. Teftişte Görev Alan Müfettişler

2021 yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi; 41 ilde, 2.436 işyerinde Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıkları tarafından 10 İş Başmüfettişi, 73 İş Müfettişi ve 2 Yetkili İş Müfettişi Yardımcısı olmak üzere toplam 85 müfettiş ile gerçekleştirilmiştir. Teftiş programında görev yapan heyet sayılarında bazı aylarda farklılıklar olmuştur.

1.4. Çalışma Takvimi

2021 yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişine Ocak, Şubat ve Mart aylarında planlama ve hazırlık aşaması ile programlı teftişlerde görevli müfettişlere yönelik bilgilendirme toplantıları düzenlenmek suretiyle başlanılmış olup 2021 yılı Nisan-Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos, Eylül-Ekim ve Kasım-Aralık aylarında 4 dönem olacak şekilde programlı teftişler tamamlanmıştır.

1.5. Görev Yapılan İller

2021 yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi; Ankara, Antalya, Konya, Samsun, Trabzon, Kayseri, Eskişehir, Kırıkkale, Diyarbakır, Hatay, Mersin, Gaziantep, Kahramanmaraş, Malatya, Elazığ, İstanbul, Tekirdağ, Tokat, Kırklareli, Edirne, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak, Düzce, Bolu, İzmir, Muğla, Aydın, Manisa, Denizli, Afyonkarahisar, Uşak, Bursa, Balıkesir, Çanakkale, Kütahya, Yalova, Bilecik, Adana, Şanlıurfa ve Osmaniye olmak üzere toplam 41 ilde gerçekleştirilmiştir.

1.6. Teftişe Alınan İşyerleri Hakkında Genel Bilgiler

Emek yoğun iş kolları arasında ön sıralarda yer alan yapı sektöründe çalışanların sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi, rehberlik faaliyetleri ile sektörde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün ileri seviyelere taşınması, özellikle ciddi yaralanma ve ölümlerle sonuçlanan iş kazalarının azaltılmasına katkı sağlamak üzere izlenen önleme odaklı teftiş politikası çerçevesinde; İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliğinde yer alan Tablo 1.2’de belirtilen NACE sınıfları kapsamındaki, çalışan sayısı yüksek ve inşaat faaliyetleri yoğun olan yapı işyerleri, teftiş listelerine dâhil edilmiştir.

Tablo 1.2. Teftiş Kapsamına Alınan İşyerlerinin Faaliyet Grupları

KOD NO	FAALİYET GRUPLARI (NACE Sınıflamasına Göre)
41	Bina İnşaatı
42	Bina Dışı Yapıların İnşaatı
43	Özel İnşaat Faaliyetleri

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Yukarıda bahsi geçen NACE kodlarında bulunan işyerlerinde, 2020 yılında meydana gelen ölümlü iş kazası sonuçları Tablo 1.3.'de verilmektedir.

Tablo 1.3. 2020 yılı iş kazaları sonucu ölümler

Faaliyet Kodu	Faaliyet Grupları	Ölüm Sayısı		
		Erkek	Kadın	Toplam
41	Bina İnşaatı	199	0	199
42	Bina Dışı Yapıların İnşaatı	98	0	98
43	Özel İnşaat Faaliyetleri	52	0	50

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

II. BÖLÜM: TEFTİŞİN TANIMI

2.1. Gerekçe

Bakanlığımızın denetim birimi olarak çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın izlenmesi ve denetlenmesinden sorumlu olan Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Stratejik Planlarında belirlenen teftiş politikaları çerçevesinde ilgili mevzuatın işyerlerinde uygulanmasına katkı sağlamak üzere Bakanlık Makamının “Olur” ları doğrultusunda yapı sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinde önleyici odaklı teftişler yürütmektedir.

Bilhassa 11. Kalkınma Planı’nda 2023 hedefi olarak belirtilen Ölümlü İş Kazası Oranının “Yüz binde beş” seviyelerine düşürülmesine ve işyerlerinin insana yaraşır seviyelere ulaşmasına katkı sağlamak üzere denetim faaliyetlerinin yanı sıra rehberlik faaliyetlerine de önem verilmektedir.

Bu kapsamda, diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de ölümcül iş kazalarının en fazla yaşandığı sektör olan yapı sektöründe, her yıl iş sağlığı ve güvenliği teftişleri planlanmakta ve uygulanmaktadır.

Ülkemizde, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’nun 3 üncü maddesine göre kısa vadeli sigorta kollarından olan iş kazası ve meslek hastalıklarına ilişkin kayıtlar Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı tarafından derlenmekte olup söz konusu kayıtlar yıllık olarak yayımlanmaktadır. Son 6 yıla (2015-2020) ilişkin SGK İstatistik Yıllıklarında yer alan çalışan sayısı ve iş kazası sayılarına ait veriler aşağıda yer almaktadır. Bu kapsamda yalnızca 5510 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasına göre zorunlu sigortalılara ait veriler değerlendirilmiştir.

Tablo 0.1. 2015-2020 yılları arasında işyeri ve zorunlu sigortalı sayılarına ilişkin veriler (SGK İstatistik Yıllıkları)

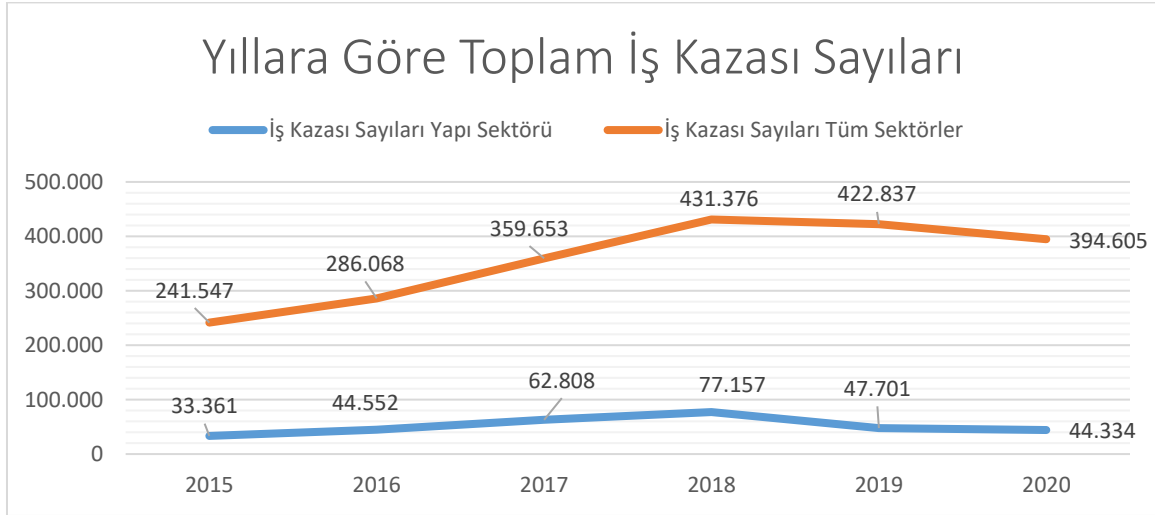
Yıl	Tüm Sektörler		Yapı Sektörü (5510 4-1(a) kapsamında sigortalılar)	
	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı
2015	1.740.187	19.850.860	198.231	1.980.630
2016	1.749.240	19.099.026	195.990	1.887.099
2017	1.874.682	20.241.389	214.144	2.083.438
2018	1.879.771	20.093.780	185.648	1.601.184
2019	1.891.512	20.172.891	155.937	1.294.788
2020	1.960.911	21.064.613	179.183	1.587.666

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 0.2. Yıllara Göre İş Kazası Sayıları ve Hayatını Kaybeden İşçi Sayıları (SGK İstatistik Yıllıkları)

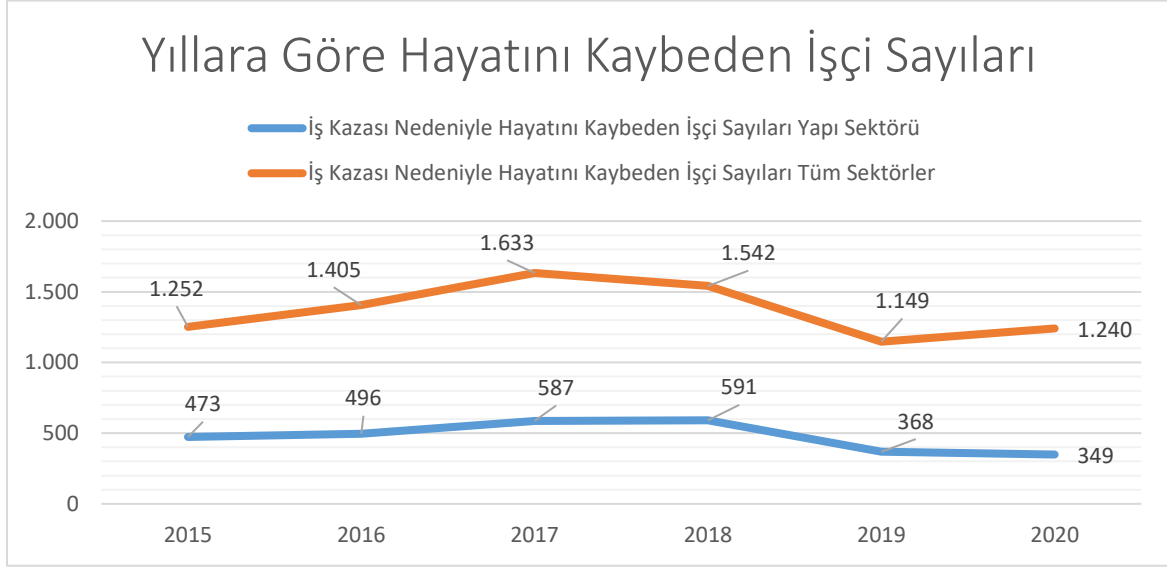
	İş Kazası Sayıları		İş Kazası Nedeniyle Hayatını Kaybeden İşçi Sayıları	
	Yapı Sektörü	Tüm Sektörler	Yapı Sektörü	Tüm Sektörler
2015	33.361	241.547	473	1.252
2016	44.552	286.068	496	1.405
2017	62.808	359.653	587	1.633
2018	77.157	431.376	591	1.542
2019	47.701	422.837	368	1.149
2020	44.334	394.605	349	1240

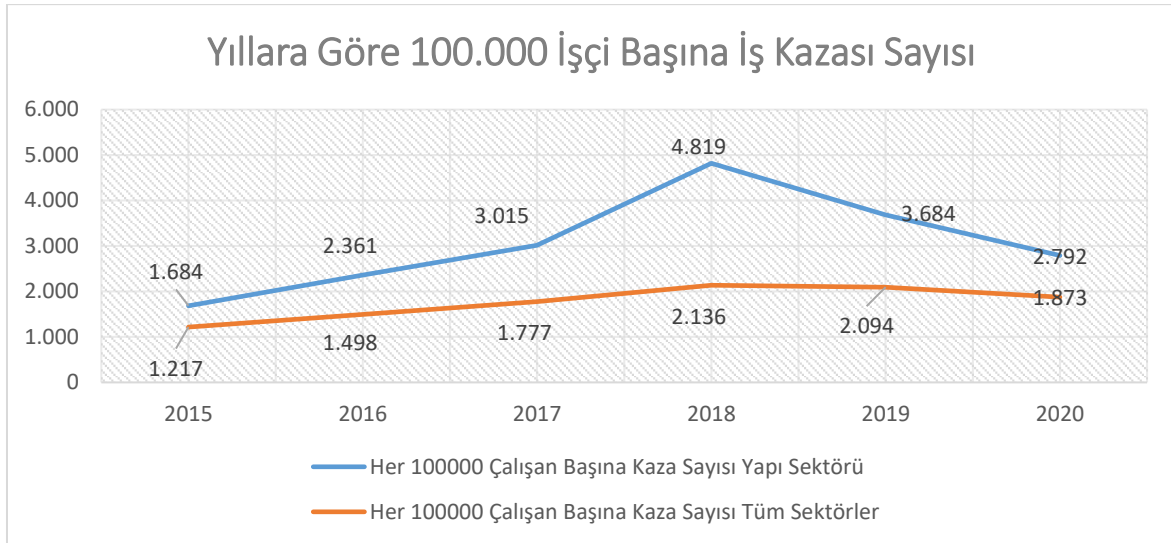
Şekil 2.1. Yıllara göre iş kazası sayıları

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 2.2. Yıllara göre hayatını kaybeden işçi sayıları

Şekil 2.3. Her 100.000 sigortalı için iş kazası sayıları

Ülkemizde son 3 yılda meydana gelen geçici ve sürekli iş göremezlik ve ölümlü iş kazası sayıları Tablo 2.3., Tablo 2.4., Tablo 2.5.' de yer almaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı (SGK) tarafından yayımlanan istatistiksel bilgilerden son altı yıla ait iş kazası sayıları ve ölümle sonuçlanan iş kazası sayıları incelendiğinde inşaat sektörünün, söz konusu veriler bakımından tüm iş kolları içerisinde ilk sırada yer aldığı görülmektedir. İnşaat sektörünün emek yoğun bir sektör olması, çalışanların eğitim seviyelerinin diğer sektörlerle nispeten göreceli olarak daha düşük olması, yapı işyerlerinde çalışan sirkülasyonunun fazla olması, yapılan işlerin geçici olması sebebiyle çalışma koşullarının devamlı suretle değişkenlik göstermesi, sektörde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yeterli seviyelerde olmaması ve

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

mevzuatta öngörülen tedbirlerin işyerlerinde uygulanmaması ciddi yaralanmalı ve ölümlü kazaların meydana gelmesinde önemli rol oynamaktadır.

Tablo 2.3. 2018 Yılı İş Kazası Geçirenlerin Geçici İş Göremezlik Sürelerinin Dağılımı (Gün)

	Geçici İş Göremezlik Süresi (Gün) (Ayakta)					Geçici İş Göremezlik Süresi (Gün) (Hastanede Yatarak)					Toplam Geçici İş Göremezlik Süresi (Ayakta+ Yatarak)
	1	2	3	4	5+	1	2	3	4	5+	
41-Bina İnşaatı	248	1.118	2.259	584	295.845	0	2	3	4	17.014	317.077
42-Bina Dışı Yapıların İnşaatı	174	678	1.227	427	125.967	1	2	0	1	7.552	136.029
43-Özel İnşaat Faaliyetleri	52	254	497	136	71.093	0	0	1	0	3.365	75.398
İnşaat Sektöründe Toplam Geçici İş Göremezlik Süresi (Ayakta+ Yatarak)											528.504
Tüm Sektörlerde Toplam Geçici İş Göremezlik Süresi (Ayakta+ Yatarak)											2.888.001

Tablo 2.4. 2019 Yılı İş Kazası Geçirenlerin Geçici İş Göremezlik Sürelerinin Dağılımı (Gün)

	Geçici İş Göremezlik Süresi (Gün) (Ayakta)					Geçici İş Göremezlik Süresi (Gün) (Hastanede Yatarak)					Toplam Geçici İş Göremezlik Süresi (Ayakta+ Yatarak)
	1	2	3	4	5+	1	2	3	4	5+	
41-Bina İnşaatı	370	1.660	3.180	1.084	275.510	1	2	0	4	13.524	295.335
42-Bina Dışı Yapıların İnşaatı	256	1.078	2.139	644	128.698	0	0	0	0	5.826	138.641
43-Özel İnşaat Faaliyetleri	100	457	942	322	81.603	0	1	3	2	4.055	87.485
İnşaat Sektöründe Toplam Geçici İş Göremezlik Süresi (Ayakta+ Yatarak)											521.461
Tüm Sektörlerde Toplam Geçici İş Göremezlik Süresi (Ayakta+ Yatarak)											3.630.629

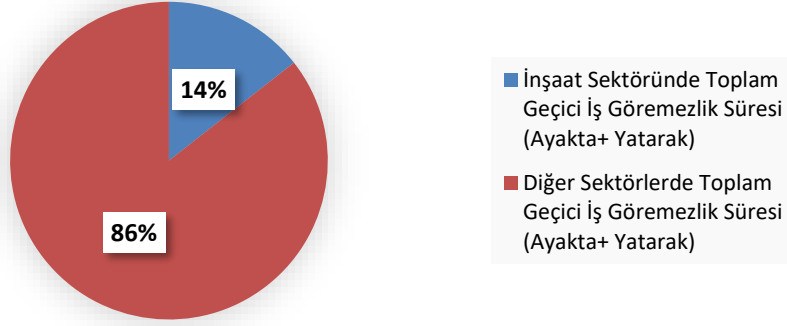
Tablo 2.5. 2020 Yılı İş Kazası Geçirenlerin Geçici İş Göremezlik Sürelerinin Dağılımı (Gün)

	Geçici İş Göremezlik Süresi (Gün) (Ayakta)					Geçici İş Göremezlik Süresi (Gün) (Hastanede Yatarak)					Toplam Geçici İş Göremezlik Süresi (Ayakta+ Yatarak)
	1	2	3	4	5+	1	2	3	4	5+	
41-Bina İnşaatı	421	1.760	4.120	1.300	274.161	0	2	5	4	12.083	293.856
42-Bina Dışı Yapıların İnşaatı	230	1.187	2.355	758	120.150	3	1	0	2	5.067	129.753
43-Özel İnşaat Faaliyetleri	94	440	1.137	380	75.219	0	0	0	0	3.440	80.710
İnşaat Sektöründe Toplam Geçici İş Göremezlik Süresi (Ayakta+ Yatarak)											504.319
Tüm Sektörlerde Toplam Geçici İş Göremezlik Süresi (Ayakta+ Yatarak)											3.496.182

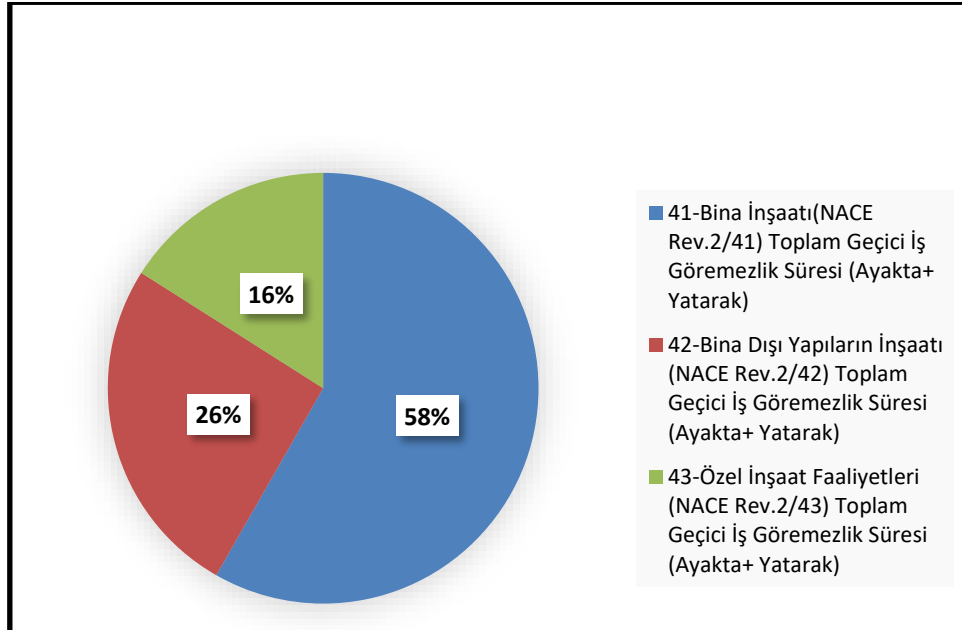

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

2020 Yılı İş Kazası Geçirenlerin Geçici İş Göremezlik Sürelerinin Dağılımı (Gün)

Şekil 2.1. 2020 Yılı Geçici İş Göremezlik Sürelerinin Dağılımına (Gün) Göre İnşaat Sektöründe İş Kazası Oranları

Şekil 2.2. 2020 Yılı İnşaat Sektöründe İş Kazası Geçirenlerin Geçici İş Göremezlik Sürelerinin Dağılımı (Gün) Oranları

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 2.6. 5510 Sayılı Kanunun 4-1/a Maddesi Kapsamındaki Sigortalılardan Yıl İçinde Sürekli İş Göremezlik Geliri Bağlananların Sayısı, 2018

		2018 Yılı İçinde Geçindiği İş Kazası veya Meslek Hastalığı Sonucu Gelir Bağlanan Sigortalılar		Geçmiş Yıllarda İş Kazası veya Meslek Hastalığı Geçiren Sigortalılardan 2018 yılı İçinde Gelir Bağlananlar		Toplam	
		İş Kazası	Meslek Hastalığı	İş Kazası	Meslek Hastalığı	İş Kazası	Meslek Hastalığı
41	Bina İnşaatı	19	0	842	5	861	5
42	Bina Dışı Yapıların İnşaatı	1	0	289	3	290	3
43	Özel İnşaat Faaliyetleri	2	0	175	3	177	3
İnşaat Sektörü Toplamı		22	0	1.306	11	1.328	11
Tüm Sektörler Toplamı		94	46	3.679	248	3.773	294

Tablo 2.7. 5510 Sayılı Kanunun 4-1/a Maddesi Kapsamındaki Sigortalılardan Yıl İçinde Sürekli İş Göremezlik Geliri Bağlananların Sayısı, 2019

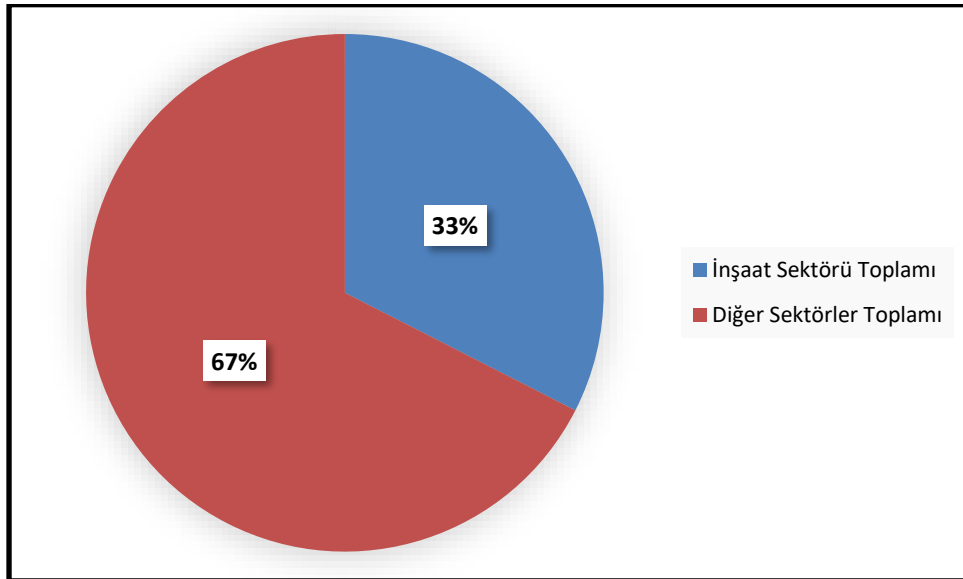
		2019 Yılı İçinde Geçindiği İş Kazası veya Meslek Hastalığı Sonucu Gelir Bağlanan Sigortalılar		Geçmiş Yıllarda İş Kazası veya Meslek Hastalığı Geçiren Sigortalılardan 2018 yılı İçinde Gelir Bağlananlar		Toplam	
		İş Kazası	Meslek Hastalığı	İş Kazası	Meslek Hastalığı	İş Kazası	Meslek Hastalığı
41	Bina İnşaatı	15	0	1014	11	1029	11
42	Bina Dışı Yapıların İnşaatı	4	1	353	1	357	2
43	Özel İnşaat Faaliyetleri	4	1	196	6	200	7
İnşaat Sektörü Toplamı		23	2	1.563	18	1.596	20
Tüm Sektörler Toplamı		98	51	4.220	295	4.318	346

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 2.8. 5510 Sayılı Kanunun 4-1/a Maddesi Kapsamındaki Sigortalılardan Yıl İçinde Sürekli İş Göremezlik Geliri Bağlananların Sayısı, 2020

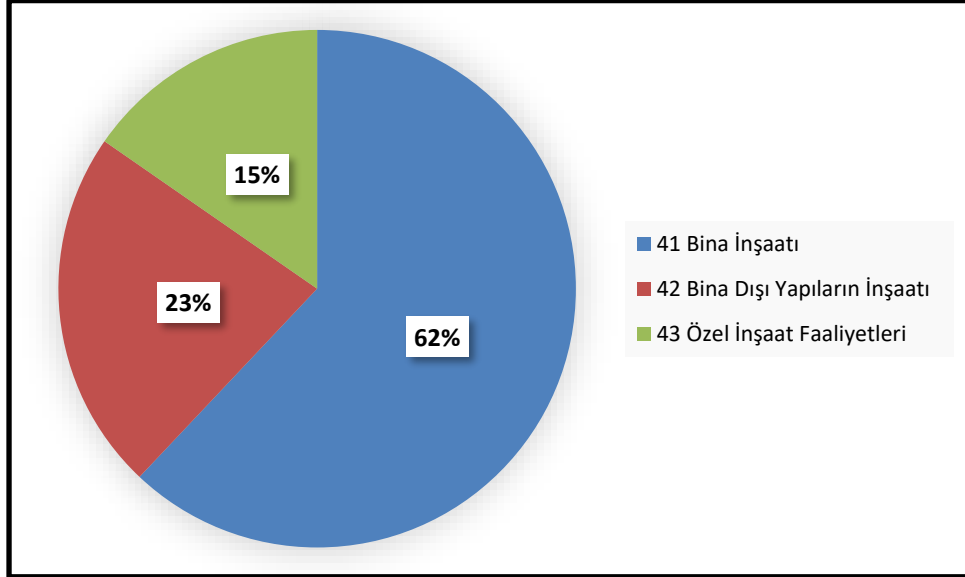
		2020 Yılı İçinde Geçindiği İş Kazası veya Meslek Hastalığı Sonucu Gelir Bağlanan Sigortalılar		Geçmiş Yıllarda İş Kazası veya Meslek Hastalığı Geçiren Sigortalılardan 2018 yılı İçinde Gelir Bağlananlar		Toplam	
		İş Kazası	Meslek Hastalığı	İş Kazası	Meslek Hastalığı	İş Kazası	Meslek Hastalığı
41	Bina İnşaatı	5	1	664	5	669	6
42	Bina Dışı Yapıların İnşaatı	3	0	240	3	243	3
43	Özel İnşaat Faaliyetleri	4	1	162	0	166	1
İnşaat Sektörü Toplamı		12	2	1.066	8	1.078	10
Tüm Sektörler Toplamı		65	49	3.118	115	3.183	164

Şekil 2.3. 2020 Yılı Sürekli İş Göremezlik Geliri Bağlanan Sigortalı Sayılarına Göre İnşaat Sektöründe İş Kazası Oranları

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 2.4.2020 Yılı Sürekli İş Göremezlik Geliri Bağlanan Sigortalı Sayılarının İnşaat Sektörü İçerisindeki Dağılımları

İş kazası sayıları, yüz bin çalışan başına ölüm oranı ve özellikle ölümlü iş kazası geçiren çalışan sayıları gibi veriler incelendiğinde, inşaat sektörünün diğer sektörler içerisinde ciddi bir orana sahip olduğu görülmektedir. Yapı işyerlerinde çalışanların sağlık ve güvenlik şartlarının daha iyi hale getirilmesi, sağlık ve güvenlik yönünden daha uygun çalışma ortamlarının oluşturulması, iş sağlığı ve güvenliği kültürünün geliştirilmesine katkı sağlamak üzere, 5690 Sayılı Kanunla Onaylanan Sanayi ve Ticarete İş Teftişi hakkındaki 81 sayılı ILO Sözleşmesi gereğince; çalışanları korumak ve çalışma yaşamı ile ilgili mevzuatın uygulanıp uygulanmadığını izlemek ve denetlemek, çalışma barışının oluşması ve korunmasını sağlamak gibi hususlar ile ayrıca ülkemizin 2015 yılında onayladığı 167 Sayılı İnşaat İşlerinde Güvenlik ve Sağlık Sözleşmesi, Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden gerçekleştirilecek programlı teftişlerin gerekçe ve esaslarını oluşturmaktadır.

Programlı teftişler; ölümlü sonuçlanan iş kazalarının büyük bir bölümünün nedenini oluşturan yüksekten düşme konusu başta olmak üzere, uygulama esasları ile belirlenen risklerin kabul edilebilir seviyelere düşürülmesi amacıyla teftişlerde gözlemlenecek mevzuata aykırılıkların tespit edilmesi ve iş sağlığı ve güvenliği kültürünün yerleşmesine katkı sağlamak amacıyla hazırlanmış ve onaya sunulmuştur. 2021 yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişlerine, Bakanlık Makamının 30/12/2020 tarih ve 2960544 sayılı Olur'u ve Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı'nın "2021 Yılında İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları" göz önüne alınarak, Nisan 2021 itibariyle başlanılmasına karar verilmiş ve söz konusu teftiş faaliyetlerinin 2021 yılı sonu itibariyle tamamlanması planlanmıştır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

2.2. Yöntem

2021 yılı içerisinde yürütülecek teftişlerde, teftiş programı kapsamında görev alacak olan İş Başmüfettişleri, İş Müfettişleri ve İş Müfettişi Yardımcıları arasında uygulama birliğinin sağlanması ve teftiş programlarında izlenilecek usul ve esasların da belirlenmesi adına Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca Bakanlık Makamının “Olur” ları uyarınca “2021 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları” yayımlanmıştır. Uygulama esaslarında da ön görüldüğü üzere 2021 yılı içerisindeki teftiş dönemleri Nisan/Mayıs, Haziran/Temmuz/Ağustos, Eylül/Ekim, Kasım/Aralık aylarını kapsayacak şekilde 4 dönem halinde gerçekleştirilmiştir.

Bakanlık Makamının “Olur”ları uyarınca programlı teftişe alınan işyerlerinde;

- Yapı işyerlerinde, işverenlerin ve çalışanların 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve çalışma hayatı ile ilgili mevzuat hakkında bilgilendirilmesi
- Yürütülen programlı teftiş esnasında mevzuata aykırı ve eksik hususların işverenler tarafından giderilmesi,.
- Uygulama esaslarında belirtilen konu başlıkları ile birlikte yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun 25. maddesi uyarınca, risk değerlendirmesi yapılmamış olması yahut işyerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edilmesi durumunda, bu tehlike giderilinceye kadar, hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate alınarak, işyerinin bir bölümünde veya tamamında işin durdurulması uygulamasına gidilmesi,
- Programlı teftişlerde, işin durdurulmasına sebep olacak noksanlıklar dışında tespit edilen mevzuata aykırılık ve eksiklikler için, bu hususların işverenlerce giderileceğinin beyan edildiği ve mevzuata aykırı ve eksik hususların işverenlik tarafından giderileceğinin müfettiş tarafından takdir edildiği durumlarda, mevzuata aykırılıkların giderilebilmesi için bildirim düzenlenerek süre verme uygulamasına gidilmesi,
- Yapı işyerlerinde bildirim düzenlenerek süre verilmesi uygulaması ardından işyerlerinde gerçekleştirilecek işlemler
- 2021 yılı içerisinde yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlere ilişkin müfettişler tarafından tanzim edilen programlı teftiş raporları analiz edilerek genel değerlendirme raporu hazırlanması,

Hususlarının yanı sıra, teftişe ilişkin diğer hususlar da uygulama esasları çerçevesinde belirlenmiş olup bu kapsamda;

1. Yüksekte Çalışma (Geçici Kenar Koruma Sistemleri, Güvenlik Ağları, Kişisel Koruyucu Donanım kullanımı, Yaşam Hatları ve Ankraj Noktaları)

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

2. İş Ekipmanları (Ön Yapımlı Bileşenlerden Oluşan Cephe İskeleleri (Dış Cephe İş İskeleleri), Kalıp Altı İskele Sistemleri, Çalışma Platformları, Tırmanır Kalıp Sistemleri, Malzeme Alma Platformları, Prefabrik Elemanlardan Yapılmış Seyyar Erişim ve Çalışma Kuleleri (Mobil İskeleler), Asılı Erişim Donanımları (Asma İskele), Sütunlu Cephe Platformu İnşaat Vinçleri - Personel ve malzeme taşımak için - Düşey kılavuz raylı, kabinli (İnşaat Asansörleri), El Merdivenleri (Seyyar Merdivenler), İksa Sistemleri (Kazı İşlerinde Kullanılan İksa Sistemleri), Kaldırma ve iletme Ekipmanları (Kule Vinç, Mobil Vinç, Yerden/Yukarıdan Kumandalı Vinç, Forklift, Yükseltilebilen Seyyar İş Platformları vb.), Tehlike Arz Edebilecek Diğer İş Ekipmanları,
3. Yangın, Parlama ve Patlama,
4. Elektrikle Temas,
5. Barınma ve Dinlenme Yerleri (Yeterli kapasite (yeterli genişlik, yeterli ranza, yeterli duş ve tuvalet vs.), Yapıların sağlamlığı, Acil kaçış yolları ve acil çıkış kapıları, Hijyen şartları, Isıtma ve soğutma sistemleri, Uygun yemek yeme yerleri, Duş mahalli, soyunma yerleri ve elbise dolapları,
6. Covid-19 Salgının Olumsuz Etkileri İle Mücadele

Konu başlıklarını kapsayacak şekilde iş sağlığı ve güvenliği yönünden programlı teftişler yürütülmüştür.

2.3. İşyerlerinin Seçim Kriterleri

Yapı işyerlerinde meydana gelen 1461 ölümlü iş kazasının incelenmesi neticesinde söz konusu kazaların (618) %42,3 lük oranla yüksekte düşme neticesinde meydana geldiği tespit edilmiştir. Yüksekte düşmeyi (250) %17,1 ile iş ekipmanı kaynaklı kazalar, (136) %9,31 ile taşıt/trafik kazası, (129) %8,83 ile sağlık sorunları izlemektedir. Kaza nedenlerinin değerlendirilmesi neticesinde; neredeyse her iki ölümlü iş kazasından birinin yüksekte düşme şeklinde gerçekleştiği görülmüştür. Yapı işyerlerindeki çalışma ortam ve koşullarının iş sağlığı ve güvenliği yönünden geliştirilmesi ve mevcut durumda olumsuzluk gösteren koşulların kabul edilebilir seviyeye indirilmesi, yüksekte çalışma ortam ve koşullarının daha güvenli hale getirilmesi öncelikli olarak, yapı işyerlerinde hayati tehlike barındıran faaliyetlerin sağlık ve güvenlik içerisinde yürütebilmesi konusunda etkili ve verimli takibinin yapılması ile bu takip ve denetim işlemlerinin sonucunda işverenlik tarafından alınması gerekli tedbirlerin hızlı ve etkin şekilde yerine getirilmesinin sağlanması hususları yapı işlerinde gerçekleştirilecek programlı teftişlerinin birincil önceliğidir.

2016 yılından itibaren Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlere alınacak inşaat işyerleri, SGK Başkanlığı'ndan temin edilen ve Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı'nın veri tabanında yer alan işyeri listeleri kullanılarak belirlenmektedir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Programlı teftiş gerçekleştirilecek işyerleri belirlenirken, uygulama esaslarında belirlenen çalışma programlarına uygun olacak şekilde, aktif olarak faaliyet gösteren, daha fazla çalışana ve işverene ulaşmak üzere çalışan sayısı ile alt işveren sayısının fazla olduğu, tüzel kişiliği haiz, daha fazla işyerine rehberlikte bulunmak üzere yakın zamanda teftiş geçirmemiş işverenlere ait işyerlerine öncelik verilerek inşaat faaliyetlerinin yoğun olduğu dönemde teftiş gerçekleştirmek üzere tescil tarihleri-inşaat sezonu-inşaat yasağı gibi kriterler göz önünde bulundurulmakta ve bu kriterler çerçevesinde teftiş programları hazırlanmaktadır.

2.4. Teftişe Alınan İşyerlerinin Belirlenme Yöntem ve Kaynakları

Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından, son yıllarda (2018, 2019 ve 2020 yılları) ülke ekonomisinde görülen daralma, buna bağlı olarak inşaat sektöründe meydana gelen daralma ve 2020 ve 2021 yıllarında Covid-19 salgınının etkileri göz önüne alınmıştır.

2018 ve 2019 yıllarına ait inşaat iş kolundaki çalışan ve işyeri sayısı olmak üzere iki farklı istatistiki veri incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Rehberlik ve Teftiş faaliyetlerinin daha etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi ve farklı işverenler nezdinde de iyileştirme sağlanması amacıyla mümkün mertebe aynı işverenin farklı işyerleri teftiş programına alınmamıştır. Teftiş Programı hazırlığında çalışan ve alt işveren sayısının fazla olduğu işyerlerine ve tüzel kişiliği haiz işverenlere ait işyerlerine öncelik verilmiş olup görev sayısı belirlenirken işyerinin büyüklüğü, alt işveren sayısı, işyeri adresi vs. hususlar göz önünde bulundurulmuştur. Teftiş programında, işyerinin yapı işi olup olmadığının (imalata yönelik faaliyet olup olmadığının) belirlenmesinde işyeri adres ve unvan bilgileri bölümünde işyerinin niteliğine dair bilgiler (ada ve parsel bilgileri, proje adı, ihale konusu işin adı, blok / konut sayısı vb.) işyerinin mahiyetine ilişkin bilgiler dikkate alınmıştır

Bakanlık Makamının 30/12/2020 tarih ve 2960544 sayılı Olur'u ve Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı'nın "2021 Yılında İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları" ve Grup Başkanları Tarafından gerçekleştirilen toplantılarda yer alan değerlendirmeler sonucu Grup Başkanlıkları tarafından, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı veri tabanında bulunan işyeri bilgilerinin İş Teftiş Otomasyon Sistemi üzerinden çekilmesi ile elde edilen listelerden, yukarıda belirtilen kriterler gözetilerek belirlenen işyerleri programlı teftiş kapsamına alınmıştır.

2.5. Faaliyet Alanı Bilgileri (Sektör, İl, vb.)

2.5.1. Tanımlar

Alt işveren: Bir işverenden, işyerinde yürütülen mal veya hizmet üretimine ilişkin yardımcı işlerde veya asıl işin bir bölümünde işletmenin ve işin gereği ile teknolojik nedenlerle uzmanlık gerektiren işlerde iş alan, bu iş için görevlendirdiği işçilerini/çalışanlarını sadece bu işyerinde aldığı işte çalıştıran gerçek veya tüzel kişiyi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşları,

İşveren: Çalışan istihdam eden gerçek veya tüzel kişi yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşları,

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Kanun: 20/06/2012 tarihli ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nu,

Kendi nam ve hesabına çalışan: Çalışan istihdam etmeksizin kendi nam ve hesabına mal ve hizmet üretimi yapan ve projenin tamamlanmasında profesyonel katkı sağlayan kişiyi,

Proje: Yapı işlerinin tasarımından tamamlanmasına kadar yürütülen bütün işleri,

Proje sorumlusu: İşveren tarafından görevlendirilen ve işveren adına projenin hazırlanmasından, uygulanmasından ve uygulamanın kontrolünden sorumlu gerçek veya tüzel kişiyi,

Sağlık ve güvenlik koordinatörü: Projenin hazırlık ve uygulama aşamalarında, işveren veya proje sorumlusu tarafından sorumluluk verilen ve bu Yönetmeliğin 10 uncu ve 11 inci maddelerinde belirtilen sağlık ve güvenlikle ilgili görevleri yapan gerçek veya tüzel kişileri,

Sağlık ve güvenlik planı: Muhtemel risklerin değerlendirilip yapı işi süreci boyunca sağlık ve güvenlik ile ilgili alınacak tedbirlerin, organizasyon yapısının, çalışma yöntemlerinin ve bunlara ilişkin işlerin ne zaman ve kim tarafından yapılması gerektiğinin belirlendiği, aynı yapı sahasında faaliyet gösterecek farklı işverenler, alt işverenler, kendi nam ve hesabına çalışan kişiler ve farklı çalışma ekipleri arasında sağlık ve güvenliğe dair hususların koordinasyonunun sağlanması amacıyla yapı alanının tamamından sorumlu işveren veya proje sorumlusu tarafından hazırlanan veya hazırlanması sağlanan planı,

Yapı alanı: Yapı işlerinin yürütüldüğü alanı,

Kişisel koruyucu donanım: Çalışanı, yürütülen işten kaynaklanan, sağlık ve güvenliği etkileyen bir veya birden fazla riske karşı koruyan, çalışan tarafından giyilen, takılan veya tutulan, bu amaca uygun olarak tasarımı yapılmış tüm alet, araç, gereç ve cihazları, ifade eder.

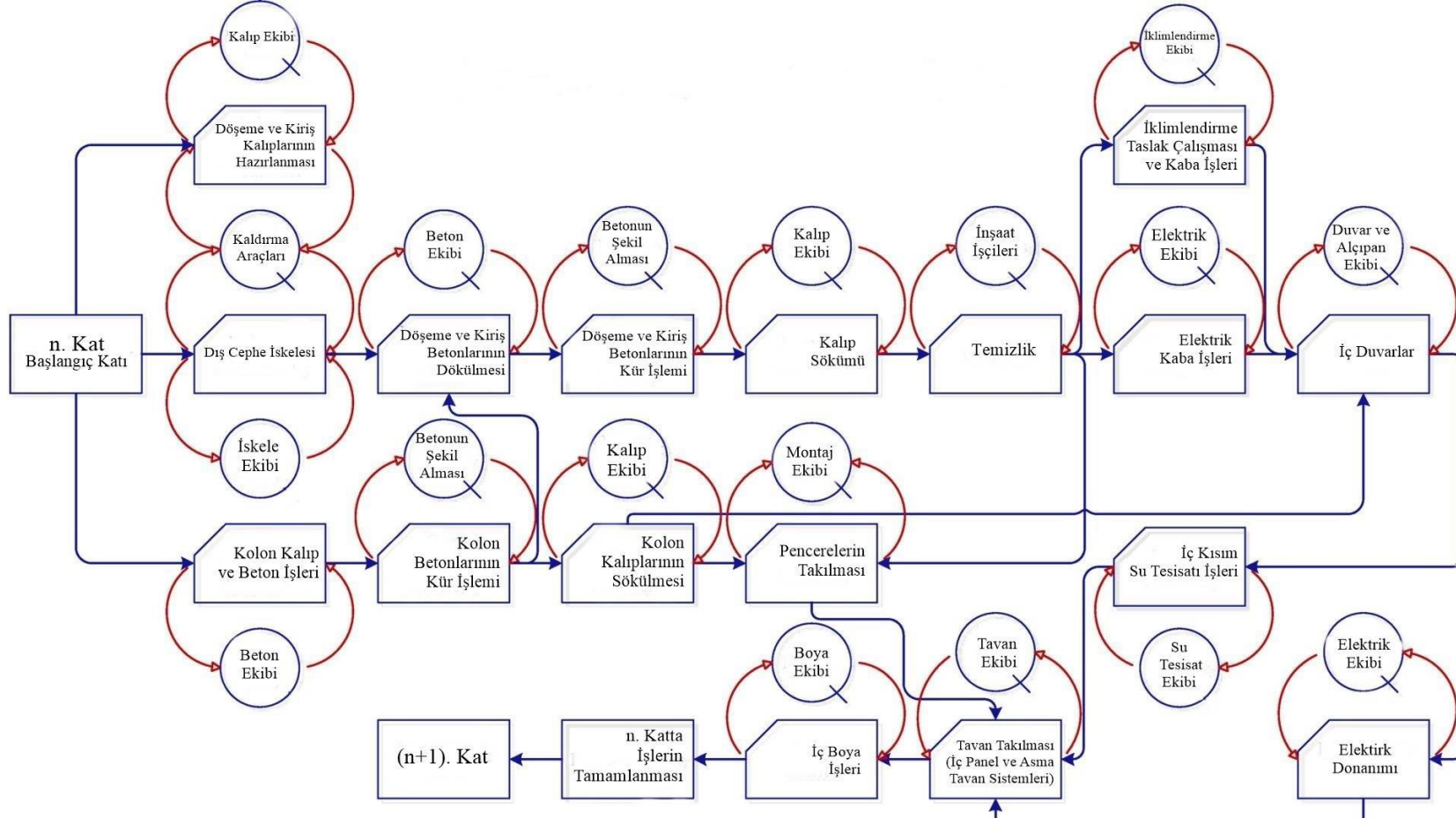
2.5.2. İşyerlerinin Tanımı

2021 Yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişleri kapsamında ülke genelinde 41 ilde, Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıkları içerisinde görevlendirilen 38 adet heyet tarafından yapılan denetimlerde NACE kodları listesine göre inşaat işkolundaki “41. Bina İnşaatı”, “42. Bina Dışı Yapıların İnşaatı”, ve “43. Özel İnşaat Faaliyetleri” kapsamında bulunan 2.436 adet inşaat işyerinin teftişi yapılmıştır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

2.5.3. Üretim Akış Şeması

Şekil 2.5. Bina inşaatı işlerinde iş akış şeması

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

2.5.4. Yapılan İşler

Yapı işyeri çevreden ayrılarak sınırları belirlenir. Hafriyat işlemleri ardından yapı zeminin güçlendirilmesi faaliyetleri gerçekleştirilir. Kazı işlerinin ardından temel altı dolgu ve drenaj işlemleri yerine getirilir. Beton ve kalıp işlemleri ile birlikte temel dökme faaliyetine geçilir. Betonarme bina inşaatlarında kullanılan kolon ve perde aplikasyonları, kolonların kalıpları, beton dökümleri ya da çelik sistemler için konstrüksiyon montajı yapılır, betonarme yapılarda döşeme kalıbı için iskele kurum işleri gerçekleştirilir. Betonarme bina inşaatının her katı için döşeme elemanlarının montajı sağlanır. Bina inşaatında cephe duvarı örme ve kaplama faaliyeti gerçekleştirilir. Betonarme bina inşaatı dış cephesi için gerekiyorsa izolasyon mantolaması yapılır. Bina içerisinde iç duvarlarda sıva, alçı ve saten işlemleri yapılır. Mekanik, elektrik, sıhhi ve havalandırma tesisatı işlemleri gerçekleştirilir. Tesisat işlemlerinin ardından zemin ve duvar kaplama işlemleri yapılarak şap betonu dökümü sağlanır. Bina içerisinde boya ve duvar kaplama işlemleri yerine getirilir. Bina içerisinde kapı ve pencerelerin doğramaları takılarak genel hatları itibariyle yapı tamamlanır.

2.5.5. Kullanılan İş Ekipmanları

Yapı işyerlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerde; asma iskeleler, sütunlu cephe platformları, cephe iskeleleri, seyyar çalışma platformları (mobil iskeleler, sığa iskeleler vb.), kaldırma ve iletme ekipmanları (kule vinçler, mobil vinçler, gırgır vinçler vs.), inşaat vinçleri (personel ve malzeme taşımak için kullanılan asansör tipi iş ekipmanları), betonarme kalıp sistemleri (kalıp ve destek elemanları), el merdivenleri, geçici kenar koruma sistemleri, sütunlu çalışma platformları seyyar el aletleri çeşitleri (el merdiveni, spiral daire testere, seyyar el jet taşıma makinası, vb.) ve yapı şantiyesi içerisinde kullanılan iş makinaları gibi iş ekipmanları kullanılmaktadır.

2.5.6. Kullanılan Kimyasallar

Yapı işyerlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerde;

- Beton katkı malzemeleri,
- Yapısal güçlendirme ürünleri (tamir harçları; bağlayıcı maddeler, korozyon önleyici kaplamalar, astarlar ve harçları),
- Su yalıtım malzemeleri (dekoratif sıva, mantolama sıvası, su izolasyon malzemesi, mantolama yapıştırıcısı),
- Isı yalıtım malzemeleri;
- Yapıştırma ve derz uygulamalarında kullanılan malzemeler (derz dolgu, esnek derz dolgu, poliüretan derz dolgu),
- Endüstriyel zemin ürünleri (epoksi astar, epoksi boya, beton kür, beton cilası, yüzey sertleştirici, çap ve epoksi)

Çeşitli yapı kimyasalları kullanılmaktadır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

III. BÖLÜM: TEFTİŞ KAPSAMINDA YAPILAN ÇALIŞMALAR

Ülke genelinde, 2021 yılı için yapılması planlanan Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişi dâhilindeki çalışmalar üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

- Hazırlık Aşaması
- Teftiş Aşaması
- Gerçekleştirilen Programlı Teftişlerden Elde Edilen İstatistiklerin Analiz Edilmesi ve Değerlendirilmesi Aşaması

3.1. Hazırlık Aşaması

Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıkları, teftiş önerileri ve gerekçelerini içeren Yıllık Teftiş Programlarına ilişkin tekliflerini 2020 yılı içerisinde hazırlamıştır. Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıkları tarafından önceki yıllarda yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde gözlemlenen ve yaşanan problemler ile bu problemler için oluşturulacak çözüm metotları yapı işyerlerinde uygulama esaslarının hazırlanmasında dikkate alınmıştır. Bunun yanı sıra son yıllarda (2018, 2019 ve 2020 yılları) ülke ekonomisinde görülen daralma, buna bağlı olarak inşaat sektöründe meydana gelen küçülme ve 2020 ve 2021 yıllarında Covid-19 salgınının etkileri göz önüne alınmış, 2018 ve 2019 yıllarına ait inşaat iş kolundaki çalışan ve işyeri sayısı olmak üzere iki farklı istatistiki veri incelenmiş ve değerlendirilmiş, 2020 yılı Haziran ve 2021 yılı Ocak ayları arasındaki dönemde aktif olarak faaliyet gösteren yapı işyerlerine ait liste elde edilmiş ve incelenmiş, yapılan değerlendirmeler doğrultusunda teftişlerin yapılacağı illere ve heyet sayısına karar verilmiştir.

Teftiş konularının belirlenmesinde; Yapı sektöründe meydana gelen önceki yıllara ilişkin ölümlü kaza bildirimleri ve verileri incelenerek kaza sebepleri analiz edilmiş, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına intikal eden şikâyet, ihbar, 2015/4 sayılı Bakanlık Genelge esasları, önceki yıllarda yapı işyerlerinde yürütülen programlı teftişler sonucu elde edilen tecrübeler, genel değerlendirme raporları, Grup Başkanlıkları tarafından yapılan öneriler de dikkate alınmıştır.

Bununla birlikte, dünyada ve ülkemizde görülen Covid-19 salgınının çalışma hayatı üzerinde yarattığı olumsuz etkiler de göz önünde bulundurularak 2021 yılı için Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişleri kapsamında teftiş konuları belirlenmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından yayımlanan ve Tablo 3.1.'de yer alan iş kazası istatistikleri de 2021 Yılında Yapı İşyerlerinde Gerçekleştirilecek Programlı Teftişlere hazırlık aşamasında değerlendirilmiştir.

Tablo 3.1 de, 2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleşen teftiş programında yer alan illerde 2020 yılında iş kazası geçiren sigortalı ve ölümlü sonuçlanan iş kazası sayıları yer almaktadır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

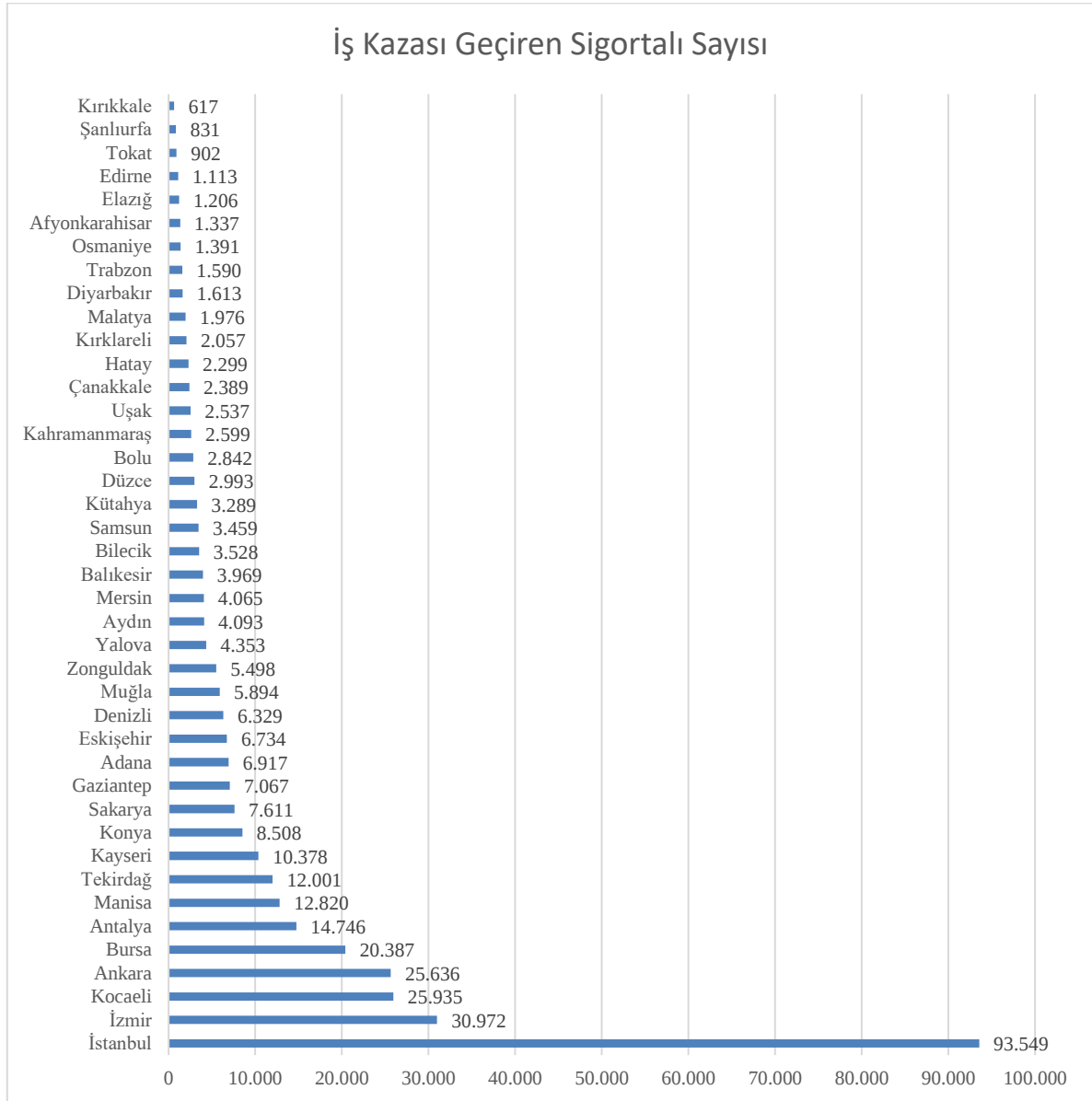
Tablo 3.1. 2021 yılı teftiş programında yer alan illerde 2020 yılında iş kazası geçiren sigortalı sayıları SGK istatistikleri

İl	İş Kazası Geçiren Sigortalı Sayısı	Tüm İller İçerisindeki Bindelik Oranı	Ölümlü İş Kazası Sayıları	Tüm İller İçerisindeki Bindelik Oranı
Adana	6.917	19	36	35
Afyonkarahisar	1.337	4	16	16
Ankara	25.636	72	103	100
Antalya	14.746	41	36	35
Aydın	4.093	11	11	11
Balıkesir	3.969	11	17	17
Bilecik	3.528	10	3	3
Bolu	2.842	8	7	7
Bursa	20.387	57	49	48
Çanakkale	2.389	7	13	13
Denizli	6.329	18	23	22
Diyarbakır	1.613	5	15	15
Edirne	1.113	3	6	6
Elazığ	1.206	3	15	15
Eskişehir	6.734	19	14	14
Gaziantep	7.067	20	27	26
Hatay	2.299	6	22	21
Mersin	4.065	11	44	43
İstanbul	93.549	262	189	183
İzmir	30.972	87	95	92
Kayseri	10.378	29	16	16
Kırklareli	2.057	6	5	5
Kocaeli	25.935	73	45	44
Konya	8.508	24	24	23
Kütahya	3.289	9	5	5
Malatya	1.976	6	9	9
Manisa	12.820	36	27	26
Kahramanmaraş	2.599	7	16	16
Muğla	5.894	17	20	19
Sakarya	7.611	21	18	17
Samsun	3.459	10	15	15
Tekirdağ	12.001	34	16	16
Tokat	902	2	3	3
Trabzon	1.590	4	17	17
Şanlıurfa	831	2	13	13
Uşak	2.537	7	11	11
Zonguldak	5.498	15	12	12
Kırıkkale	617	2	5	5
Yalova	4.353	12	5	5
Osmaniye	1.391	4	2	2
Düzce	2.993	8	8	8
Toplam	357.128		1.030	

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıkları tarafından yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftiş kapsamında ülke genelinde 41 ile (Ankara, Antalya, Konya, Samsun, Trabzon, Kayseri, Eskişehir, Kırıkkale, Diyarbakır, Hatay, Mersin, Gaziantep, Kahramanmaraş, Malatya, Elazığ, İstanbul, Tekirdağ, Kırklareli, Edirne, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak, Düzce, Bolu, İzmir, Muğla, Aydın, Manisa, Denizli, Afyonkarahisar, Uşak, Bursa, Balıkesir, Çanakkale, Kütahya, Yalova, Bilecik, Adana, Şanlıurfa ve Osmaniye) ilişkin 2020 iş göremezlik sürelerine göre iş kazası geçiren sigortalı sayıları ve Teftiş Alanı İçerisindeki İllerde 2020 Yılında Geçici iş göremezlik sürelerinin illere göre istatistiksel veriler (iş kazası, ölümlü iş kazası ve iş göremezlik gün sayıları) Tablo 3.2 ve Tablo 3.3 yer almaktadır. 2021 Yılı Teftiş Programında Yer Alan İllerde 2020 Yılında iş kazası geçiren sigortalıların illere göre dağılımı Şekil 3.1.'de yer almaktadır.

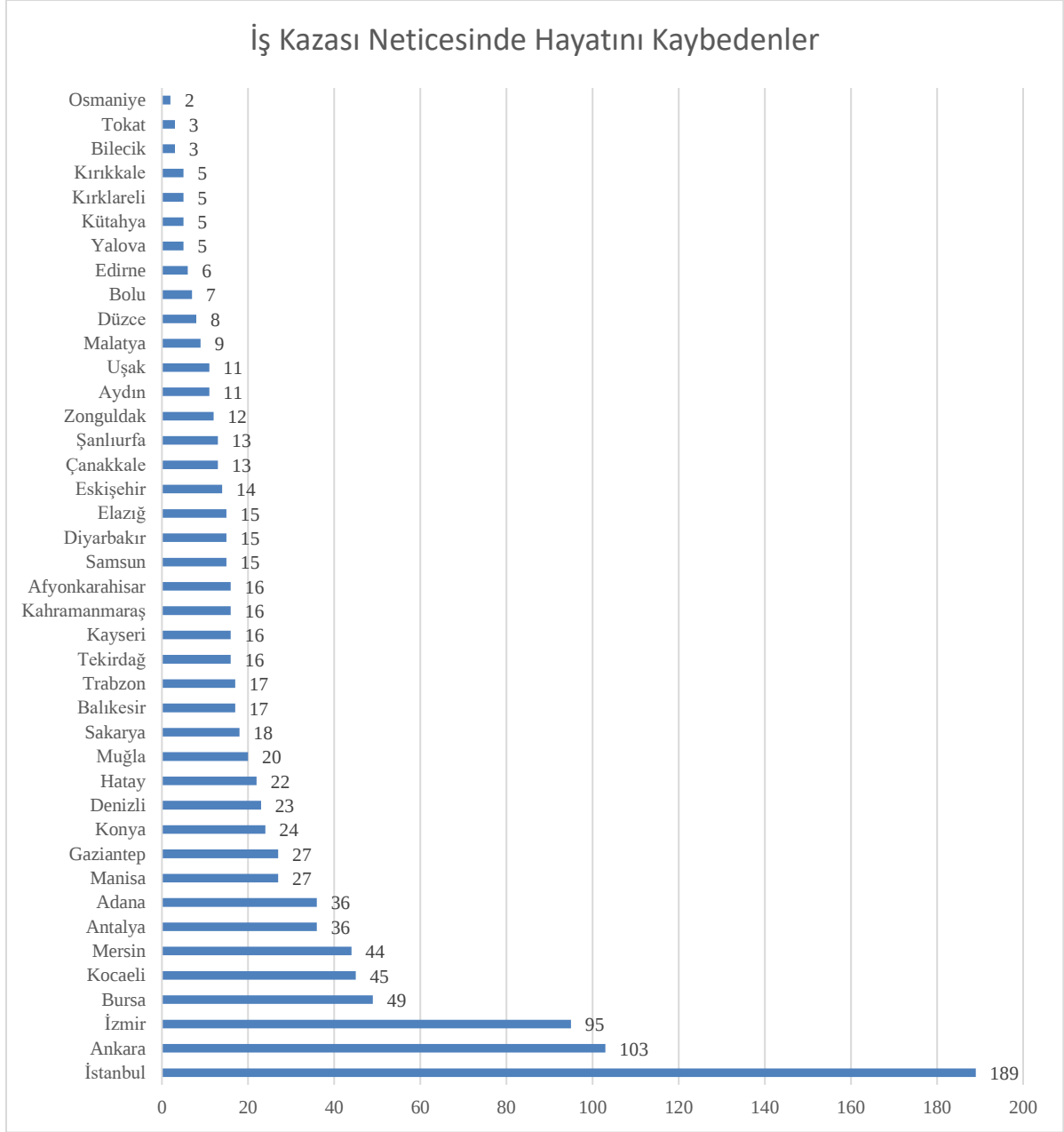

Şekil 3.1. 2021 Yılı Teftiş Programında Yer Alan İllerde 2020 Yılında Gerçekleşen İş Kazası Sayılarının Sıralaması

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

2021 Yılı Teftiş Programında Yer Alan İllerde 2020 Yılında Gerçekleşen İş Kazası neticesinde hayatını kaybedenlerin illere göre dağılımı Şekil 3.2.'de yer almaktadır.

Şekil 3.2. 2021 Yılı Teftiş Programında Yer Alan İllerde 2020 Yılında Gerçekleşen İş Kazası neticesinde hayatını kaybedenlerin illere göre dağılımı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3.2. Teftiş Alanı İçerisindeki İllerde 2020 iş göremezlik sürelerine göre iş kazası geçiren sigortalı sayıları

	Kaza günü (çalışır)	Kaza günü (iş göremez)	2	3	4	5+⁽¹⁾	Toplam
Adana	4.246	76	189	358	80	1.968	6.917
Afyonkarahisar	768	12	59	74	23	401	1.337
Ankara	15.234	557	1.202	1.671	400	6.572	25.636
Antalya	9.476	318	651	1.070	149	3.082	14.746
Aydın	1.920	146	167	387	59	1.414	4.093
Balıkesir	2.213	111	174	234	43	1.194	3.969
Bilecik	1.161	164	214	404	130	1.455	3.528
Bolu	1.610	105	270	171	31	655	2.842
Bursa	10.011	604	914	1.722	410	6.726	20.387
Çanakkale	1.180	113	153	184	33	726	2.389
Denizli	2.942	113	249	533	118	2.374	6.329
Diyarbakır	1.052	14	30	69	17	431	1.613
Edirne	641	55	55	78	20	264	1.113
Elazığ	752	15	28	53	13	345	1.206
Eskişehir	2.954	235	333	853	154	2.205	6.734
Gaziantep	3.634	50	227	463	209	2.484	7.067
Hatay	1.174	25	69	123	29	879	2.299
Mersin	2.295	38	97	253	54	1.328	4.065
İstanbul	56.508	2.334	4.650	6.234	1.513	22.310	93.549
İzmir	15.519	855	1.743	2.130	628	10.097	30.972
Kayseri	5.405	468	685	628	224	2.968	10.378
Kırklareli	937	80	113	141	37	749	2.057
Kocaeli	11.775	854	1.328	2.020	489	9.469	25.935
Konya	4.879	125	352	484	166	2.502	8.508
Kütahya	1.744	130	216	237	59	903	3.289
Malatya	1.274	12	34	64	19	573	1.976
Manisa	5.784	433	688	829	309	4.777	12.820
Kahramanmaraş	1.719	17	66	95	28	674	2.599
Muğla	3.019	96	274	486	125	1.894	5.894
Sakarya	3.846	304	410	533	160	2.358	7.611
Samsun	2.141	81	126	203	53	855	3.459
Tekirdağ	5.137	742	656	896	259	4.311	12.001
Tokat	583	22	38	47	15	199	904
Trabzon	925	29	49	116	24	447	1.590
Şanlıurfa	654	5	10	29	11	122	831
Uşak	1.402	40	96	229	45	725	2.537
Zonguldak	1.857	114	276	352	107	2.792	5.498
Kırıkkale	330	20	30	30	17	190	617
Yalova	2.227	89	214	438	115	1.270	4.353
Osmaniye	781	9	29	101	16	455	1.391
Düzce	1.669	105	109	121	37	952	2.993
Toplam	193.378	9.715	17.273	25.143	6.428	106.095	358.032

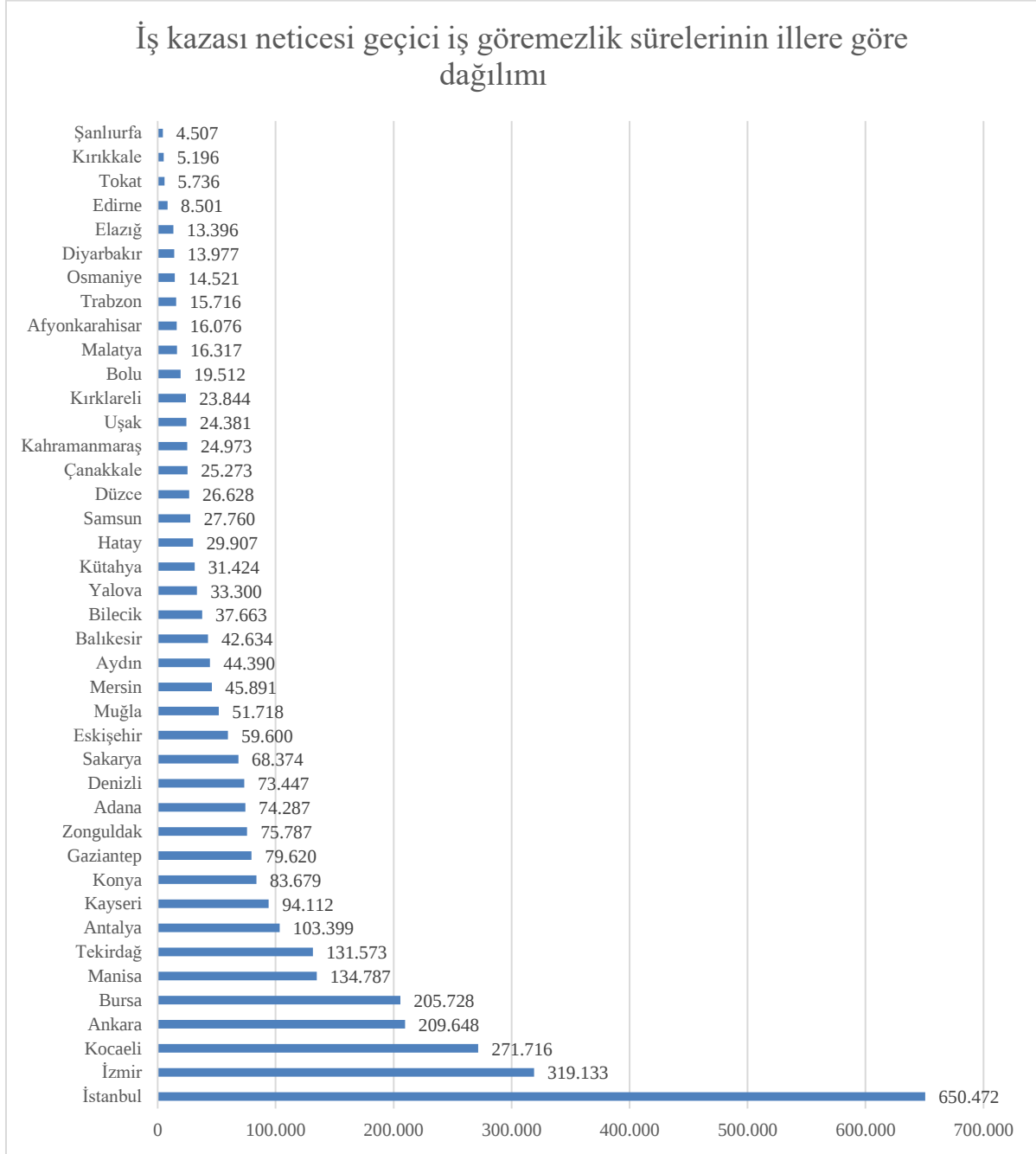
T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3.3. Teftiş Alanı İçerisindeki İllerde 2020 Yılında Geçici iş göremezlik sürelerinin illere göre dağılımı

	Geçici İş Göremezlik Süresi (Gün) (Ayakta)					Geçici İş Göremezlik Süresi (Gün) (Hastanede Yatarak)					Toplam
	1	2	3	4	5+(¹)	1	2	3	4	5+(¹)	
Adana	76	378	1.072	318	70.514	0	0	2	2	1.925	74.287
Afyonkarahisar	12	118	222	92	15.031	0	0	0	0	601	16.076
Ankara	557	2.402	5.008	1.599	193.446	0	2	5	1	6.628	209.648
Antalya	318	1.298	3.205	594	94.327	0	4	5	2	3.646	103.399
Aydın	146	334	1.160	234	41.324	0	0	1	2	1.189	44.390
Balıkesir	111	348	702	169	39.275	0	0	0	3	2.026	42.634
Bilecik	164	428	1.212	520	34.794	0	0	0	0	545	37.663
Bolu	105	540	513	124	17.653	0	0	0	0	577	19.512
Bursa	604	1.826	5.162	1.626	192.839	0	2	4	14	3.651	205.728
Çanakkale	113	304	552	132	23.347	0	2	0	0	823	25.273
Denizli	113	498	1.599	471	69.312	0	0	0	1	1.453	73.447
Diyarbakır	14	60	207	68	13.062	0	0	0	0	566	13.977
Edirne	55	110	234	80	7.613	0	0	0	0	409	8.501
Elazığ	15	54	156	52	12.156	0	2	3	0	958	13.396
Eskişehir	235	664	2.559	614	54.019	0	2	0	2	1.505	59.600
Gaziantep	50	453	1.388	836	74.895	0	1	1	0	1.996	79.620
Hatay	25	138	369	116	28.073	0	0	0	0	1.186	29.907
Mersin	38	194	759	216	43.038	0	0	0	0	1.646	45.891
İstanbul	2.328	9.294	18.692	6.044	600.218	6	6	10	8	13.866	650.472
İzmir	855	3.484	6.375	2.511	300.573	0	2	15	1	5.317	319.133
Kayseri	468	1.370	1.883	894	87.769	0	0	1	2	1.725	94.112
Kırklareli	80	226	423	148	22.420	0	0	0	0	547	23.844
Kocaeli	853	2.651	6.056	1.956	256.114	1	3	1	0	4.081	271.716
Konya	125	703	1.451	660	78.007	0	1	1	4	2.727	83.679
Kütahya	130	430	711	236	28.895	0	2	0	0	1.020	31.424
Malatya	12	68	192	75	15.172	0	0	0	1	797	16.317
Manisa	431	1.374	2.487	1.232	127.115	2	2	0	4	2.140	134.787
Kahramanmaraş	17	132	285	112	23.360	0	0	0	0	1.067	24.973
Muğla	96	546	1.458	500	47.533	0	2	0	0	1.583	51.718
Sakarya	304	820	1.599	640	63.300	0	0	0	0	1.711	68.374
Samsun	81	252	609	212	25.551	0	0	0	0	1.055	27.760
Tekirdağ	741	1.311	2.688	1.036	123.618	1	1	0	0	2.177	131.573
Tokat	22	76	141	59	5.057	0	0	0	1	380	5.736
Trabzon	29	98	348	96	14.319	0	0	0	0	826	15.716
Şanlıurfa	5	20	87	44	4.063	0	0	0	0	288	4.507
Uşak	40	192	684	176	22.684	0	0	3	4	598	24.381
Zonguldak	112	552	1.056	428	72.351	2	0	0	0	1.286	75.787
Kırıkkale	19	59	90	68	4.703	1	1	0	0	255	5.196
Yalova	89	428	1.314	460	30.613	0	0	0	0	396	33.300
Osmaniye	9	58	303	64	13.830	0	0	0	0	257	14.521
Düzce	105	216	363	148	25.320	0	2	0	0	474	26.628
Toplam	9.702	34.507	75.374	25.660	3.017.303	13	37	52	52	75.903	3.233.603

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 3.3. 2021 Yılı Teftiş Programında Yer Alan İllerde Geçici iş göremezlik sürelerinin illere göre dağılımı

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen program teftiş kapsamında yer alan iller ve illere ait işyerlerinin belirlenmesinde ülkenin ekonomik şartlarına, buna bağlı olarak inşaat sektöründe meydana gelen küçülme ve 2020 ve 2021 yıllarında Covid-19 salgınının etkileri, çalışan ve işyeri sayısı, 2020 yılı Haziran ve 2021 yılı Ocak ayları arasındaki dönemde aktif olarak faaliyet gösteren yapı işyerlerine ait liste elde edilmiş ve incelenmiş olup yapılan değerlendirmeler doğrultusunda teftişlerin yapılacağı illere ve heyet sayısına karar verilmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlığı tarafından; 2015/4 Sayılı Genelge ekinde yer alan Teftiş Rehberinde yer alan hükümler, Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) tarafından yayımlanan istatistiki veriler, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığına intikal eden şikâyet, ihbar, önceki yıllarda yapı işyerlerinde yürütülen programlı teftişler sonucu elde edilen tecrübeler, genel değerlendirme raporları, grup başkanlıkları tarafından yapılan öneriler ile birlikte dünyada ve ülkemizde görülen Covid-19 salgınının çalışma hayatı üzerinde yarattığı olumsuz etkiler de göz önünde bulundurularak, yapı işyerlerinde gerçekleştirilecek programlı teftişlerde heyetlerin teftiş yapacağı iller ve program sayıları, çalışma planı, yapı işyerlerinde iş Sağlığı ve güvenliği programlı teftişleri kapsamında teftiş konularının yer aldığı 2021 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı Ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları belirlenmiştir. Ayrıca yapı işyerlerinde gerçekleştirilecek programlı teftişlerde müfettişlerce düzenlenecek ve işveren/vekili tarafından hazırlanacak bilgi, belge ve evraklar konusunda oluşan ortak görüşler neticesinde teftiş esnasında düzenlenecek ve istenilecek evraklara karar verilerek düzenlenen evrakların şekil şartları belirlenmiştir.

3.2. Teftiş Aşaması

2021 yılında yapı işyerlerinde programlı teftişler, Bakanlık Makamının 30/12/2020 tarih ve 2960544 sayılı Olur'u ve Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı'nın "2021 Yılında İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları" doğrultusunda, Nisan-Mayıs, Haziran-Temmuz-Ağustos, Eylül-Ekim ve Kasım-Aralık aylarında dört dönemde 41 ilde toplam 38 heyet ve 85 müfettiş ile gerçekleştirilmiştir. Yıl içerisinde teftiş programları devam ederken Grup Başkanlıklarında görevli heyetler arasında uygulamada karşılaşılan problemler ve alternatif çözüm yaklaşımları gibi konularda fikir alışverişinde bulunulmuştur.

Grup Başkanlıklarında görevli olan teftiş heyetleri tarafından 2015/4 Sayılı Genelge ekinde yer alan Teftiş Rehberi doğrultusunda görevli oldukları illerde Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüklerinde teftiş programlarında yer alan işyerleri ile ilgili olarak dosya incelemesi yapılarak teftiş öncesinde işyerleri ile ilgili gerekli bilgiler edinilmiştir. Teftiş programı içerisinde yer alan işyerlerine ait adreslerde yapılan incelemelerde, ilgili işyerinin gayri faal olarak tespit edilmesi durumunda, ilgili Grup Başkanlıklarına bilgi vererek, Grup Başkanlıklarınca teftiş programlarına yeni işyeri eklenmesi sağlanmıştır.

2021 yılında yapı işyerlerinde 41 ilde toplam 38 heyet ve 89 müfettiş tarafından 2.436 işyerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığınca alınan karar gereği, Bakanlığımızın 2015/4 Sayılı Genelgesi eki İş Teftişi Rehberi'nin Birinci Kitap Birinci Kısım Dördüncü Bölüm 1.15'inci maddesinde yer alan "Yapılan teftiş esnasında, Birinci Kitap Birinci Kısım Dördüncü Bölüm 4.4'üncü madde hükümleri çerçevesinde, mevzuata aykırılıklar tespit edilmesi ve bunların işverence giderileceğinin beyan edilmesi halinde, mevzuata aykırılıkların işverence uygun sürede giderilebileceğinin müfettişçe takdir edilmesi durumunda bir bildirim düzenlenerek işverene süre verilir. Söz konusu bildirim işveren veya vekiline tebliğ edilerek teftişe ara verilir. Teftiş, işverene verilen süre sonunda ve planlanan dönem içinde müfettiş tarafından belirlenen bir tarihte tamamlanır. Ancak, yapılan teftişlerde ara verme süresi her halde görev ve rapor devrine neden olmayacak şekilde uygulanır." hükümleri doğrultusunda söz konusu kapsamda yer alan işyerlerinde anılan hüküm çerçevesinde uygulama gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda, teftişler esnasında işin durdurulmasına sebep olacak

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

noksanlıklar dışında, programlı teftişlerin birinci aşamasında tespit edilmiş olan mevzuata aykırı ve eksik hususların, işverenlik tarafından giderileceğinin beyan edildiği ve mevzuata aykırı ve eksik hususların işverenlik tarafından giderileceğinin müfettiş tarafından takdir edildiği durumlarda teftiş programını aksatmayacak şekilde giderilmesi için bildirim düzenlenerek ara verme uygulamasına gidilmiştir.

Programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırı ve eksik hususlar ile birlikte Programlı Teftişin kapsamı, amacı ve hedefleri ile iş sağlığı ve güvenliği kavramı ve genel prensipleri, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve ilgili yönetmelikler, meslek hastalıkları, iş kazaları, mesleki riskler ve iş sağlığı ve güvenliği önlemleri ve Covid-19 salgınının olumsuz etkileri özelinde de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın bu konu hakkında yayımlanmış olduğu dokümanlar hakkında bilgilendirme yapılmıştır.

Yapı işyerlerinde gerçekleştirilen iş sağlığı ve güvenliği yönünden programlı teftişlerde, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25.maddesi uyarınca, işyerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edildiğinde; bu tehlike giderilinceye kadar, hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate alınarak, işyerinin bir bölümünde veya tamamında işin durdurulması uygulamasına gidilmiştir. Ayrıca çok tehlikeli sınıfta yer alan yapı işyerlerinde, risk değerlendirmesinin yapılmaması durumunda da iş durdurulmuştur.

Çalışanlar için hayati tehlike oluşturan hususların tespit edildiği işyerlerinde durdurma uygulanması için müfettişlerce teftişin bitim tarihinde idari tedbir raporları yazılarak idari tedbir raporları işleme konulmak üzere ilgili Grup Başkanlıklarına iletilmiştir. Grup Başkanlıklarında kendilerine intikal eden her idari tedbir raporu, görevlendirilen üç müfettişten oluşan heyet tarafından incelenerek karara bağlanmış ve alınan heyet kararları uygulanmak üzere ilgili Mülki İdare Amirliklerine gönderilmiştir.

Bildirimde yer alan süre sonunda ve tarihte işyerinde gerçekleştirilen teftişte, bildirimde yer alan mevzuat aykırılıklarının giderilip giderilmediğine ilişkin denetim gerçekleştirilmiştir.. Bildirimde belirtilen süre sonunda giderilmeyen mevzuata aykırı ve eksik hususlar için gerekli idari işlemler gerçekleştirilmiştir. 2021 Yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Programlı ve Program Dışı Teftişlere İlişkin Uygulama Esaslarında belirlenen her bir teftiş döneminde, teftiş programında yer alan işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerin tamamlanmasının akabinde görevli müfettişler tarafından programlı teftiş raporları düzenlenmiştir. 2022 yılı Mart ve Nisan aylarında, 2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişler ile ilgili hazırlanmış olan programlı teftiş raporları derlenerek teftiş faaliyetleri ve istatistiksel analizlerin yer aldığı genel değerlendirme raporu hazırlanmıştır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

3.3. İstatistikler

2021 yılında 2.436 yapı işyerinde, iş sağlığı ve güvenliği yönünden yürütülen teftişlerde 1.430'ü kadın olmak üzere toplam 41.531 çalışana ulaşılmış olup denetim yoluyla işyerlerinin mevzuata uygun hale getirilme oranı (iyileştirme oranı) yaklaşık %91'dir.

3.3.1. Denetime Alınan İşyerine İlişkin İstatistikler

Çalışma planı ile belirlenen illerde gerçekleştirilen programlı teftiş sayısı Tablo 3.4.'de, teftişe alınan işyerlerinin illere göre oransal dağılımı ise Şekil 3.4.'de verilmiştir.

Tablo 3.4. Programlı teftişi yapılan işyerlerinin illere göre dağılımı

İl	İşyeri Sayısı	İl	İşyeri Sayısı
Adana	63	Kırklareli	38
Afyonkarahisar	8	Kocaeli	84
Ankara	463	Konya	41
Antalya	122	Kütahya	38
Aydın	43	Malatya	8
Balıkesir	44	Manisa	19
Bilecik	24	Kahramanmaraş	19
Bolu	10	Muğla	47
Bursa	163	Sakarya	47
Çanakkale	38	Samsun	41
Denizli	30	Tekirdağ	56
Diyarbakır	12	Trabzon	44
Edirne	22	Şanlıurfa	28
Elazığ	6	Uşak	12
Eskişehir	34	Zonguldak	24
Gaziantep	29	Kırıkkale	38
Hatay	33	Yalova	10
Mersin	54	Osmaniye	10
İstanbul	363	Düzce	10
İzmir	199	Tokat	19
Kayseri	43	Toplam	2.436

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3.5. (devamı) Teftişi planlanan, görevlendirilen, yapılan ve yapılamayan işyerlerinin dağılımı

İl	Planlanan İşyeri Sayısı	Görev Olarak Verilen İşyeri Sayısı	Teftiş Sürecinde Verilen Ek Görev	Teftiş Yapılan İşyeri Sayısı	Teftiş Yapılmama Nedenleri					
				Toplam	Kapalı	Gayri faal	Mükerrer	Diğer	Adres Değişikliği	Toplam
Denizli	24	32	0	30	1	1	0	0	0	2
Diyarbakır	12	12	0	12	0	0	0	0	0	0
Edirne	18	23	0	22	0	1	0	0	0	1
Elazığ	6	6	0	6	0	0	0	0	0	0
Eskişehir	30	35	1	34	0	1	0	1	0	2
Gaziantep	24	29	0	29	0	0	0	0	0	0
Hatay	12	42	0	33	0	7	0	2	0	9
Mersin	48	56	0	54	0	2	0	0	0	2
İstanbul	240	373	11	363	4	10	0	5	2	21
İzmir	144	216	3	199	3	15	0	2	0	20
Kayseri	24	44	0	43	0		1	0	0	1
Kırklareli	24	42	0	38	0	4	0	0	0	4
Kocaeli	72	90	0	84	3	3	0	0	0	6
Konya	36	42	0	41	0		0	1	0	1
Kütahya	24	40	0	38	0	2	0	0	0	2
Malatya	6	8	0	8	0		0	0	0	0
Manisa	18	22	0	19	0	3	0	0	0	3
Kahramanmaraş	18	19	0	19	0		0	0	0	0
Muğla	36	55	0	47	1	1	0	6	0	8
Sakarya	36	54	0	47	2	5	0	0	0	7
Samsun	36	41	0	41	0		0	0	0	0
Tekirdağ	48	58	0	56	0	2	0	0	0	2
Trabzon	24	46	0	44	0		0	2	0	2
Şanlıurfa	12	30	0	28	0	2	0	0	0	2
Uşak	12	13	0	12	0	1	0	0	0	1
Zonguldak	12	26	0	24	2		0	0	0	2
Kırıkkale	12	44	2	38	2	6	0	0	0	8
Yalova	6	10	0	10	0	0	0	0	0	0
Osmaniye	6	11	0	10	0	0	0	1	0	1
Düzce	6	10	0	10	0	0	0	0	0	0
Tokat	-	20	0	19	0	1	0	0	0	1
Toplam	1.716	2.589	19	2.436	23	115	4	28	2	172

Bu itibarla uygulama esaslarında belirtilen çalışma programı doğrultusunda 2021 yılında 1.716 yapı işyerinde programlı teftiş yapılması planlanmış, teftiş dönemlerindeki görev sayısı ve heyet durumlarındaki değişikliklerden dolayı 2.589 işyeri programa alınmış ve **2.436 yapı işyerinde iş sağlığı ve güvenliği programlı teftişi yürütülmüş olup hedeflenen sayının üzerinde teftiş gerçekleştirilmiştir.** (Teftiş programına alınan bazı işyerlerinin, pandemi şartları vb. hususlardan ötürü üretime ara vermeleri nedeniyle 115 işyerinde programlı teftiş gerçekleştirilememiştir.)

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

3.3.2. Denetime Alınan İşyerindeki Çalışan Sayılarına İlişkin İstatistikler

2021 Yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde, teftiş programında yer alan işyerlerinde iller bazındaki çalışan sayıları ve işyerlerindeki çalışan sayılarının cinsiyet dağılım oranları Tablo 3.6.'da yer almaktadır.

Tablo 3.6. Teftiş Programında yer alan çalışan sayılarının iller bazındaki sayıları

İl	Çalışan Sayısı		Toplam
	Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	
Adana	2.109	35	2.144
Afyonkarahisar	288	0	288
Ankara	5.415	248	5.663
Antalya	1.678	53	1.731
Aydın	1.296	29	1.325
Balıkesir	871	31	902
Bilecik	319	7	326
Bolu	89	0	89
Bursa	2.557	68	2.625
Çanakkale	669	21	690
Denizli	725	8	733
Diyarbakır	582	16	598
Edirne	430	6	436
Elazığ	130	5	135
Eskişehir	626	5	631
Gaziantep	727	13	740
Hatay	642	31	673
Mersin	893	40	933
İstanbul	5451	342	5793
İzmir	3042	136	3.178
Kayseri	575	19	594
Kırklareli	653	5	658
Kocaeli	1.119	52	1.171
Konya	753	16	769
Kütahya	789	7	796
Malatya	231	10	241
Manisa	590	14	604
Kahramanmaraş	375	9	384
Muğla	620	26	646
Sakarya	611	30	641

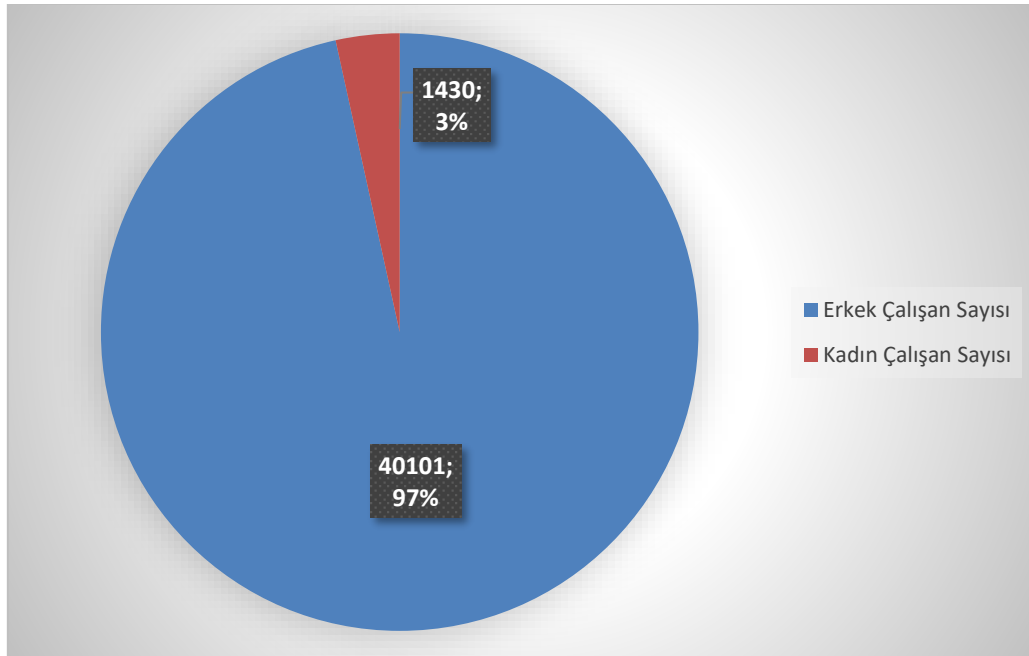

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3.6. (devamı)Teftiş Programında yer alan çalışan sayılarının iller bazındaki sayıları

İl	Çalışan Sayısı		Toplam
	Erkek Çalışan Sayısı	Kadın Çalışan Sayısı	
Samsun	635	17	652
Tekirdağ	1.210	35	1.245
Tokat	651	11	662
Trabzon	575	20	595
Şanlıurfa	665	27	692
Uşak	356	9	365
Zonguldak	235	4	239
Kırıkkale	307	8	315
Yalova	243	10	253
Osmaniye	90	0	90
Düzce	279	7	286
Toplam	40.101	1.430	41.531

2021 Yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde, teftiş programında yer alan işyerlerindeki çalışan sayılarının cinsiyet dağılım oranları Şekil 3.5.'de yer almaktadır.

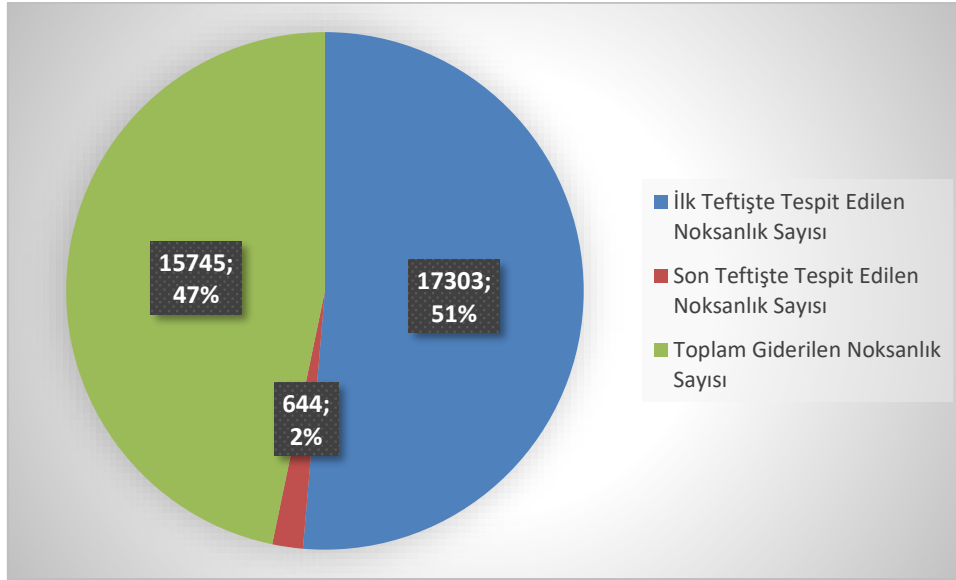
Şekil 3.5. Teftiş yapılan işyerlerindeki çalışan sayılarının cinsiyet dağılım oranı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

3.3.3. Mevzuata Aykırılıklara İlişkin Veriler

2021 yılında 41 ilde teftiş programına alınan 2.436 yapı işyerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerçekleştirilen programlı teftişlerde; birinci aşama teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık ve eksiklik sayısının 17.303, ikinci aşama teftişlerde giderilmediği tespit edilen mevzuata aykırılık eksiklik sayısının 1.547, işverenlerce giderilen mevzuata aykırılık ve eksiklik sayısının toplam 15.745, ikinci aşama teftişlerde ortaya çıkan ve yeni tespit edilen mevzuata aykırılık ve eksiklik sayısının 644 olduğu, sonuç olarak işyerlerinde giderilmediği tespit edilen ve hakkında idari para cezası uygulanan mevzuata aykırılık ve eksiklik sayısının ise 2.191 olduğu görülmüştür. **Bu durumda işyerlerinin denetim yoluyla mevzuata uygun hale getirilmesi oranının(iyileştirme oranı) yaklaşık %91 olduğu görülmektedir.**

Şekil 3.6. Programlı Teftişlerde Tespit Edilen Noksanlıklar İle İlgili Bilgiler

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde tespiti yapılan mevzuata aykırı ve eksik hususlar yönetmelik bazlı olarak kategorize edilmiş hali ve birinci aşama teftişi, ikinci aşama teftişi ile sağlanan iyileştirme oranlarını gösterir tablo aşağıda belirtilmiştir. Tabloların analiz edilmesi sonucu programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırı ve eksik hususların dayanağının ağırlıklı olarak Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği ve İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği olduğu görülmektedir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3.7. İlk aşama teftişi ve ikinci aşama teftişlerde tespit edilen noksanlık sayılarının yönetmeliklere göre dağılımı

Kanun	Kanun Maddesi	Yönetmelik	İlk Teftiş Tespit Edilen	Son Teftişte Kalan	Toplan Giderilen	Son Teftişte Yeni Tespit	Toplam İPC Uygulanan	İyileşme Durumu
4857	92/2	Çağrıldıkları zaman gelmemek, kolaylık göstermemek	0	0	0	5	5	-
6331	10/1	İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği	24	0	24	5	5	100,00
6331	30	Elle Taşıma İşleri Yönetmeliği	302	17	285	17	34	94,37
6331	30	Biyolojik Etkenlere Maruziyet Risklerinin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik	3	0	3	0	0	100,00
6331	30	Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi Ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik	2	0	2	0	0	100,00
6331	30	Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	64	1	63	0	1	98,44
6331	30	Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik	92	5	87	3	8	94,56
6331	30	Geçici veya Belirli Süreli İşlerde İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkında Yönetmelik	9	0	9	0	0	100,00
6331	30	İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği	2.996	221	2.775	116	337	92,62
6331	30	İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	106	2	104	3	5	98,11
6331	30	İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği	16	1	15	0	1	93,75
6331	30	İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik	40	2	38	2	4	95,00
6331	30	İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği	472	14	458	9	23	97,03
6331	30	İşyeri Bina ve Eklentilerinde Alınacak Sağlık ve Güvenlik Önlemlerine İlişkin Yönetmelik	20	0	20	0	0	100,00
6331	30	İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	257	4	253	3	7	98,44

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

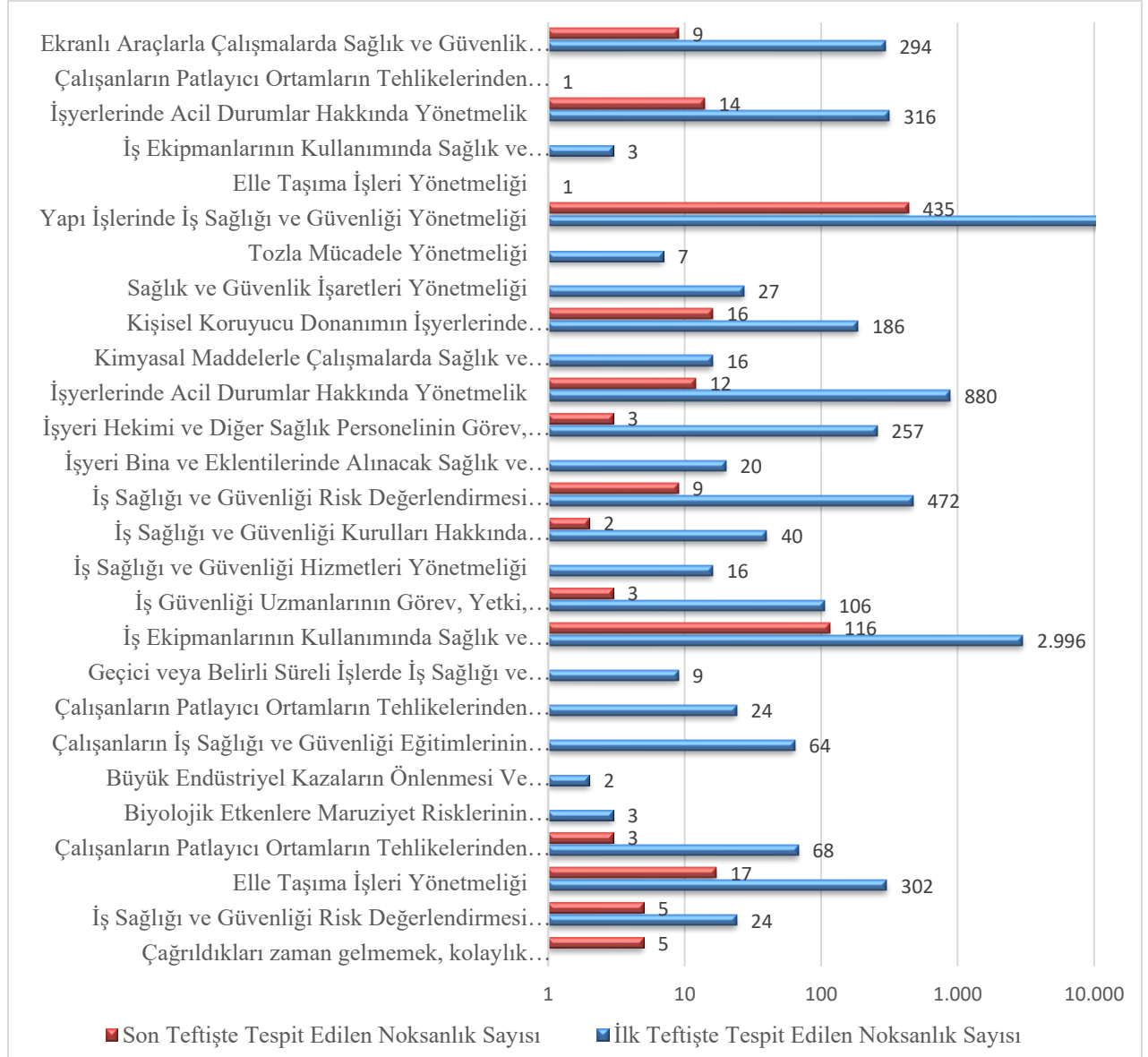
Tablo 3.7. (devamı) İlk Teftiş ve Son Teftişte Tespit Edilen Noksanlık Sayılarının
Yönetmelikler Özeline Analizi

Kanun	Kanun Maddesi	Yönetmelik	İlk Teftiş Tespit Edilen	Son Teftişte Kalan	Toplan Giderilen	Son Teftişte Yeni Tespit	Toplam İPC Uygulanan	İyileşme Durumu
6331	30	İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik	880	45	835	12	57	94,89
6331	30	Kimyasal Maddelerle Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik	16	0	16	0	0	100,00
6331	30	Kişisel Koruyucu Donanımın İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik	186	33	153	16	49	82,26
6331	30	Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği	27	1	26	0	1	96,30
6331	30	Tozla Mücadele Yönetmeliği	7	1	6	0	1	85,71
6331	30	Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği	11.169	1.192	9.977	435	1.627	89,33
6331	4/1-a	Elle Taşıma İşleri Yönetmeliği	1	0	1	0	0	100,00
6331	4/1-a	İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği	3	0	3	0	0	100,00
6331	4/1-a	İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik	316	7	309	14	21	97,78
6331	6/1-a	Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik	1	0	1	0	0	100,00
6331	6/1-a	Ekranlı Araçlarla Çalışmalarda Sağlık ve Güvenlik Önlemleri Hakkında Yönetmelik	294	1	293	9	10	99,66
Toplam			17.303	1.547	15.756	649	2.196	91,06

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İşyerlerinde ilk aşamada tespit edilen mevzuata aykırılıklar ile ikinci aşama teftişlerde giderilmediği tespit edilen mevzuata aykırılıkların yönetmeliklere dağılımı Şekil 3.7.'de gösterilmiştir.

Şekil 3.7. İlk teftiş ve son teftişte tespit edilen mevzuata aykırılıkların yönetmeliklere göre dağılımı

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde, tespit edilen mevzuata aykırılık ve eksikliklerin, risk esaslı uygulama esaslarında belirlenen teftiş konularına göre kategorize edilerek asıl işveren, alt işveren ve toplam olacak şekilde, birinci aşama teftişte tespit edilen noksanlık sayısı, ikinci aşama teftişte tespit edilen noksanlık sayısı ve birinci aşama teftişte tespit edilip ikinci aşama teftişte giderilen noksanlık sayıları ve iyileşme oranları aşağıda yer alan Tablo 3.8, Tablo 3.9 ve Tablo 3.10'da belirtilmiştir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3.8. 2021 yılı programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıkların konularına ve işverenlere göre dağılımı

Sıra No	Aykırılık	Tespit Edilen İşyeri Sayısı	Asıl İşverene Ait Veriler					Alt İşverene Ait Veriler					Genel İlişkin Veriler				
			Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)	Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)	Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)
1	Yüksekte çalışma	953	3.547	46	3.146	447	88	127	5	104	28	79	3.674	51	3.250	475	87
2	Enerji Dağıtım Tesisleri / Elektrikle Çalışma	1.292	3.358	29	3.050	337	90	57	1	47	11	81	3.415	30	3.097	348	90
3	Ön Yapımlı Bileşenlerden Oluşan Cephe İşkelesi	446	1.771	105	1.526	350	81	203	14	174	43	80	1.974	119	1.700	393	81
4	Diğer İş Ekipmanları	589	1.743	5	1.548	200	89	73	7	58	22	73	1.816	12	1.606	222	88
5	Geçici Kenar Koruma Sistemleri	964	1.551	50	1.178	423	74	81	2	55	28	66	1.632	52	1.233	451	73
6	Yangın Algılama ve Yangınla Mücadele (Barınma Yerleri Dahil)	657	965	4	903	66	93	27	0	22	5	81	992	4	925	71	93
7	Acil Durum Planı / Tatbikat	671	866	3	797	72	92	34	0	28	6	82	900	3	825	78	91
8	Kaldırma ve İletme Ekipmanları	310	790	5	691	104	87	49	4	44	9	83	839	9	735	113	87

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3.8. (devamı) 2021 yılı programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıkların konularına ve işverenlere göre dağılımı

Sıra No	Aykırılık	Tespit Edilen İşyeri Sayısı	Asıl İşverene Ait Veriler					Alt İşverene Ait Veriler					Genele İlişkin Veriler				
			Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)	Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)	Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)
9	Betonarme Kalıp Sistemleri	300	527	5	453	79	85	97	0	82	15	85	624	5	535	94	85
10	Risk Değerlendirmesi	373	458	2	428	32	93	45	0	38	7	84	503	2	466	39	92
11	İnşaat Vinçleri (Personel ve malzeme taşımak için)	201	457	5	422	40	91	16	0	14	2	88	473	5	436	42	91
12	Yaşam Hatları (Ankraj Hatları)	389	431	6	338	99	77	34	4	27	11	71	465	10	365	110	77
13	KKD temini ve kullanımı (Ankraj hariç)	360	387	1	348	40	90	7	0	6	1	86	394	1	354	41	90
14	El Merdivenleri	347	347	1	309	39	89	27	0	24	3	89	374	1	333	42	89
15	Seyyar erişim ve çalışma kuleleri (Mobil İskeleler)	212	327	9	235	101	70	5	11	3	13	19	332	20	238	114	68
16	Güvenlik Ağları	161	322	1	284	39	88	17	1	14	4	78	339	2	298	43	87
17	Covid-19 Dezenfeksiyon	276	318	0	304	14	96	34	0	29	5	85	352	0	333	19	95
18	İş Güvenliği Uzmanı	332	315	5	303	17	95	27	0	24	3	89	342	5	327	20	94
19	İşyeri Hekimi	300	292	5	279	18	94	29	0	26	3	90	321	5	305	21	94
20	Diğer Sağlık Personeli	274	272	2	262	12	96	25	1	25	1	96	297	3	287	13	96

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3.8. (devamı) 2021 yılı programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıkların konularına ve işverenlere göre dağılımı

Sıra No	Aykırılık	Tespit Edilen İşyeri Sayısı	Asıl İşverene Ait Veriler					Alt İşverene Ait Veriler					Genele İlişkin Veriler				
			Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)	Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)	Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)
21	Covid-19 İşyeri Hekimi Hak. Yön. Hük. Salgının etkilerinin azaltılması	231	237	0	232	5	98	32	0	32	0	100	269	0	264	5	98
22	Kazı Çalışmaları	191	228	4	188	44	81	14	0	14	0	100	242	4	202	44	82
23	Covid-19 Risk Değerlendirmesi	210	218	2	207	13	94	11	0	7	4	64	229	2	214	17	93
24	Acil Çıkış Kapısı ve Yolları	157	209	2	197	14	93	18	0	18	0	100	227	2	215	14	94
25	Çalışan temsilcisi	169	168	0	151	17	90	14	0	11	3	79	182	0	162	20	89
26	Covid-19 Acil Durum Planı	155	159	1	156	4	98	2	0	2	0	100	161	1	158	4	98
27	Asma İskele (Asılı Erişim Donanımları Şeklinde İskeleler Dâhil)	37	158	0	144	14	91	9	6	9	6	60	167	6	153	20	88
28	Destek Elemanı	126	123	4	84	43	66	12	0	5	7	42	135	4	89	50	64
29	Covid-19 Sosyal Mesafe Kuralı	100	110	1	104	7	94	2	0	2	0	100	112	1	106	7	94

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3.8. (devamı) 2021 yılı programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıkların konularına ve işverenlere göre dağılımı

Sıra No	Aykırılık	Tespit Edilen İşyeri Sayısı	Asıl İşverene Ait Veriler					Alt İşverene Ait Veriler					Genele İlişkin Veriler				
			Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)	Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)	Birinci Aşama Teftiş	İkinci Aşama Teftiş	Giderilen	Giderilmeyen	İyileşme Oranı (%)
30	İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu	114	106	4	103	7	94	4	0	4	0	100	110	4	107	7	94
31	Sütunlu Cephe Platformu	32	84	1	54	31	64	0	2	0	2	0	84	3	54	33	62
32	Parlama-Patlama (Barınma Yerleri Dahil)	47	71	0	65	6	92	1	0	1	0	100	72	0	66	6	92
33	Covid-19 KKD	49	49	0	49	0	100	0	0	0	0	-	49	0	49	0	100
34	Covid-19 Vaka sayısı	14	14	0	14	0	100	0	0	0	0	-	14	0	14	0	100
TOPLAM			324	5	285	44	87	5	2	5	2	71	329	7	290	46	86

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

2021 yılında yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerçekleştirilen programlı teftişlerde;

- 953 işyerinde 3.725 mevzuata aykırılık tespit edilen “yüksekte çalışma” başlığı, işyerlerinde en fazla eksiklik tespit edilen başlıktır.
- 1.292 işyerinde 3.445 mevzuata aykırılık tespit edilen “Enerji Dağıtım Tesisleri / Elektrikle Çalışma” başlığı, en fazla işyerinde tespit edilen başlıktır.
- Covid-19 pandemisi kapsamında tespit edilen hususlar dışında, risk değerlendirmesi, inşaat vinçleri (personel ve malzeme taşımak için), iş güvenliği uzmanı, işyeri hekimi, diğer sağlık personeli, acil çıkış kapısı ve Yolları, İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu, Parlama-Patlama (Barınma Yerleri Dahil) iyileştirme oranı %90’ın üzerinde olan başlıklardır.
- Yaşam Hatları (Ankraj Hatları), Seyyar erişim ve çalışma kuleleri (Mobil İskeleler), Kazı Çalışmaları, Destek Elemanı, Sütunlu Cephe Platformu, iyileştirme oranı %85’in altında olan başlıklardır.
- 32 işyerinde 87 mevzuata aykırılık tespit edilen “sütunlu cephe platformları” başlığı, %62 oranı ile iyileştirme oranı en az olan başlıktır.

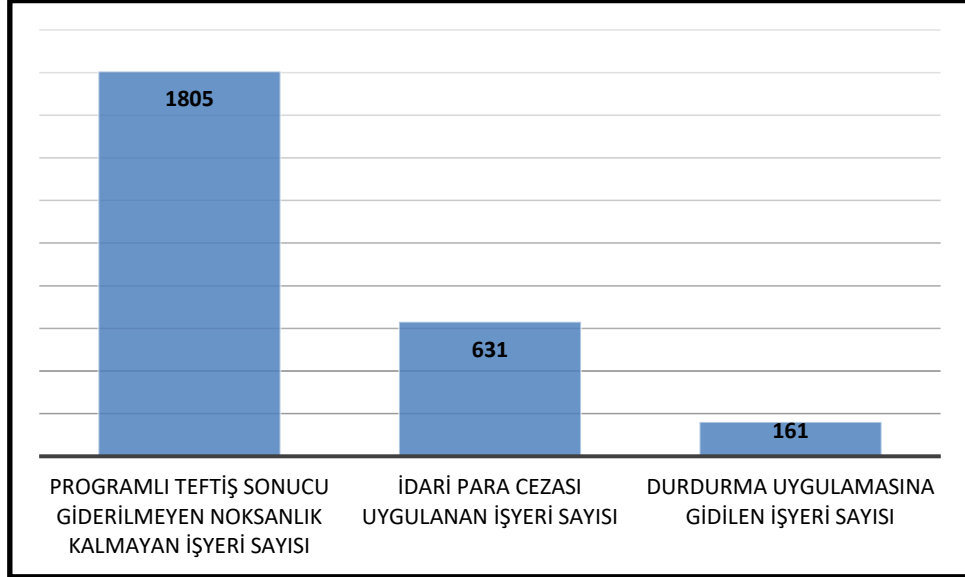
3.3.4. Teftiş Sonucuna ilişkin İstatistikler

2021 Yılında Yapı İşyerlerinde gerçekleştirilen İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişleri kapsamında; 41 ilde, 2.436 işyerinin programlı teftişi tamamlanmış olup 1.805 işyerinde birinci aşama ve ikinci aşama teftişler sonucunda giderilmeyen noksan hususun bulunmadığı, **631 işyerinde ise birinci aşama ve kontrol teftişleri sonucunda giderilmeyen noksan hususlar için idari para cezası uygulandığı ve 161 işyerinde ise işin durdurulması uygulamasına gidildiği belirlenmiştir.** Giderilmeyen noksan hususlar için uygulanan idari para cezaları ve işyerinde işin durdurulması işlemlerine dayanak maddesi oluşturan yönetmelikler analiz edildiğinde Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği birinci sıradadır. 2021 yılında gerçekleştirilen programlı teftişlerin istatistikleri aşağıdaki tablo ve grafiklerde belirtilmiştir:

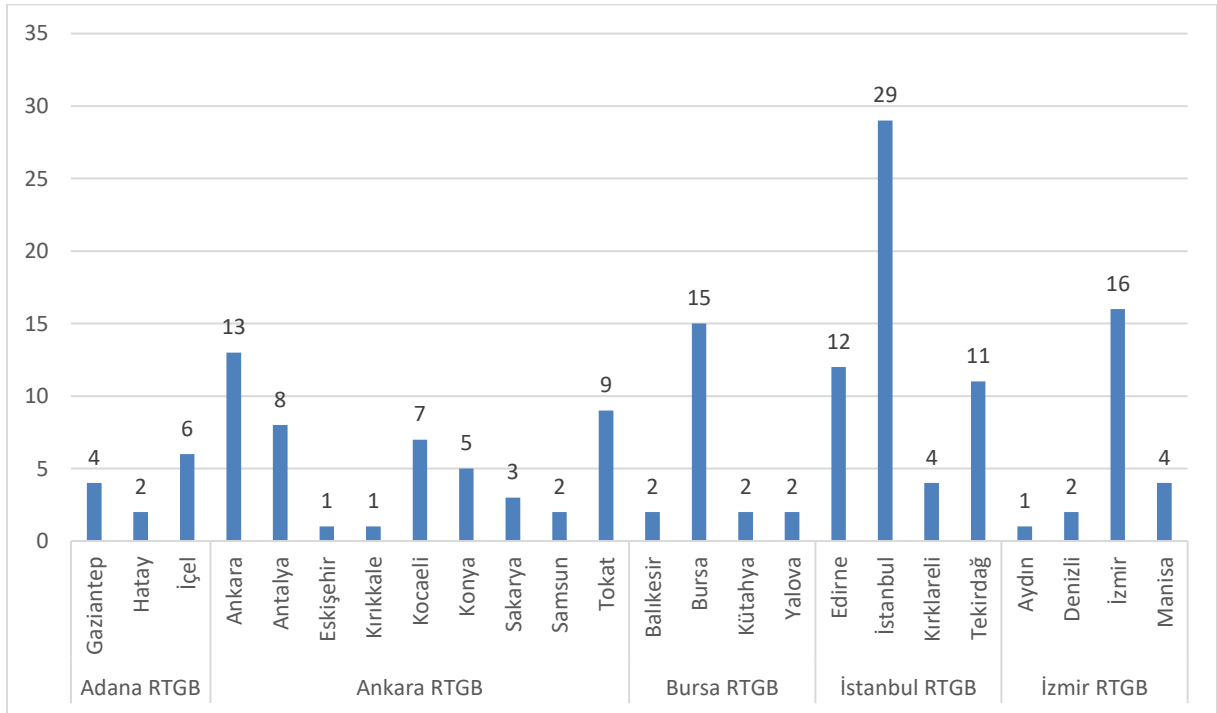
Bilindiği üzere 6331 sayılı kanun “İşin durdurulması hâlinde, durdurmaya sebep olan fiilden dolayı ilgili idari para cezası uygulanmaz.” hükmü yer almakta olup bu nedenle programlı teftişlerde işverence giderilmediği tespit edilen mevzuata aykırılık sayısı ile idari para cezası öngörülen mevzuata aykırılık sayıları arasında farklılıklar bulunmaktadır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Şekil 3.8. Programlı teftiş sonuçlarına ilişkin veriler

Şekil 3.9. Durdurma uygulanan işyerlerinin illere ve Grup Başkanlıklarına göre dağılımı

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3.9. İdari para cezası uygulanan aykırılıkların mevzuata göre dağılımı (Asıl İşveren)

Kanun	Kanun Maddesi	İPC Maddesi	Yönetmelik / Kanun Maddesi	Uygulanan İşyeri Sayısı	İPC Miktarı
4857	92/2	107/1-a	Çağrıldıkları zaman gelmemek, kolaylık göstermemek	5	149.320
6331	11	26-1/d	Acil durum planları, yangınla mücadele ve ilk yardım	22	114.971
6331	17	26-1/ğ	Çalışanların Eğitimi	2	5.170
6331	20/1	26-1/ı	Çalışan Temsilcisi	3	12.774
6331	22	26-1/i	İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulu	4	40.919
6331	30	26-1/n	Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik	1	10.340
6331	30	26-1/n	Çalışanların İş Sağlığı ve Güvenliği Eğitimlerinin Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik	1	3.832
6331	30	26-1/n	Çalışanların Patlayıcı Ortamların Tehlikelerinden Korunması Hakkında Yönetmelik	2	12.774
6331	30	26-1/n	İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği	216	1.597.803
6331	30	26-1/n	İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	4	24.272
6331	30	26-1/n	İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği	1	5.110
6331	30	26-1/n	İş Sağlığı ve Güvenliği Kurulları Hakkında Yönetmelik	4	25.550
6331	30	26-1/n	İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği	18	89.420
6331	30	26-1/n	İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	5	33.214
6331	30	26-1/n	İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik	48	260.601
6331	30	26-1/n	Kişisel Koruyucu Donanımın İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik	32	214.610
6331	30	26-1/n	Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği	1	5.110
6331	30	26-1/n	Tozla Mücadele Yönetmeliği	1	5.110
6331	30	26-1/n	Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği	585	7.228.393
6331	4/1-a	26-1/a	-	11	104.855
6331	4/1-b	26-1/a	-	9	89.511
6331	6/1-a	26-1/b	-	10	172.818
Toplam				985	10.206.477 TL

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Tablo 3.10. İdari para cezası uygulanan aykırılıkların mevzuata göre dağılımı (Alt İşveren)

Kanun	Kanun Maddesi	İPC Dayanak Maddesi	Yönetmelik	Uygulanan İşyeri Sayısı	İPC Miktarı
6331	11	26-1/d	-	4	22.995
6331	20/1	26-1/ı	-	1	7.665
6331	30	26-1/n	İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği	11	76.648
6331	30	26-1/n	İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	1	5.110
6331	30	26-1/n	İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği	2	19.162
6331	30	26-1/n	İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik	1	5.110
6331	30	26-1/n	İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik	4	19.162
6331	30	26-1/n	Kişisel Koruyucu Donanımın İşyerlerinde Kullanılması Hakkında Yönetmelik	4	24.272
6331	30	26-1/n	Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği	68	911.428
6331	4/1-b	26-1/a	-	1	7.672
Toplam				97	1.099.224 TL

IV. BÖLÜM: MEVZUATA AYKIRILIKLAR

2021 yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği yönünden programlı teftişleri, 01/04/2021-31/12/2021 tarihleri arasında Bakanlık Makamının 30/12/2020 tarih ve 2960544 sayılı Olur'u ve Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı'nın '2021 Yılında İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları' göz önüne alınarak Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıkları tarafından 41 ilde 2.436 işyerinde gerçekleştirilmiştir.

Programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılık ve eksiklerin, yönetmeliklere göre sıralandığında, birinci sırada "Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği" (11.604), ikinci sırada "İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği"(3.112) üçüncü sırada ise "İşyerlerinde Acil Durumlar Hakkında Yönetmelik" (892) yer almaktadır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğine İlişkin Tespit Edilen Aykırılıklar

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde 41 ilde ve 2.436 işyerinde tespit edilen mevzuata aykırılık ve eksikliklerin 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 30 maddesi uyarınca çıkarılmış olan yönetmeliklere göre analiz edilerek kategorize edilmesi sonucu, tespit edilen 11.604 noksan hususun Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği'ne aykırılık oluşturduğu görülmüştür. Tespiti yapılan mevzuata aykırı hususların analizi yapıldığında ise tespit edilen toplam **3.725 noksan husus ile “Yüksekte Çalışma”** konusunun ilk sırada geldiği anlaşılmıştır.

Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği hükümlerine göre yapı işyerlerinde seviye farkı bulunan ve düşme sonucu yaralanma ihtimalinin oluşabileceği her türlü alanda çalışma yapılırken; yüksekte yapılması zorunlu olmayan montaj ve benzeri çalışmaların mümkün olduğunca öncelikle yerde yapılması, yapılacak çalışmaların önceden planlanması ve organize edilmesi, bu planlama yapılırken yüksekten düşme ile ilgili hususlara acil durum planında yer verildiğinden emin olunması, çalışanların, çalışma yerlerine güvenli bir şekilde ulaşmaları için uygun araç ve ekipmanların kullanılması sağlanmalıdır.

Çalışma yerlerinde çalışanların güvenliği öncelikle, güvenli korkuluklar, düşmeyi önleyici platformlar, bariyerler, kapaklar, çalışma iskeleleri, güvenlik ağıları veya hava yastıkları gibi toplu koruma tedbirleri ile sağlanır. Toplu koruma tedbirlerinin düşme riskini tamamen ortadan kaldıramadığı, uygulanmasının mümkün olmadığı, daha büyük tehlike doğurabileceği, geçici olarak kaldırılmasının gerektiği hallerde, yapılan işlerin özelliğine uygun (Değişik ibare:RG-31/12/2018-30642 4.Mükerrer) ankraj noktaları veya yaşam hatları oluşturularak tam vücut kemer sistemleri veya benzeri güvenlik sistemlerinin kullanılması sağlanır. Çalışanlara bu sistemlerle beraber yapılan işe ve standartlara uygun bağlantı halatları, kancalar, karabinalar, makaralar, halkalar, sapanlar ve benzeri bağlantı tertibatları; gerekli hallerde iniş ve çıkış ekipmanları, enerji sönmüleyici aparatlar, yatay ve dikey yaşam hatlarına bağlantıyı sağlayan halat tutucular ve benzeri donanımlar verilerek kullanımı sağlanır. Yapı işleri sırasında ve yapı işleri bitirilip yapı kullanıma geçtikten sonra yüksekte yapılacak çalışmalarda kullanılmak üzere oluşturulacak yatay ve dikey yaşam hatları için gerekli olan (Değişik ibare:RG-31/12/2018-30642 4.Mükerrer) ankraj noktaları ve yapısal düzenlemeler, projenin hazırlık aşamasında belirlenerek sağlık ve güvenlik planı ve sağlık ve güvenlik dosyasında yer alır.

Yüksekte güvenli çalışma donanımlarının, düzenli olarak kontrol ve bakımlarının yapılması sağlanır. Uygun olmayan donanımların kullanılması engellenir. (Değişik:RG-31/12/2018-30642 4.Mükerrer) Bu alanlarda çalışanlara yüksekte çalışmayla ilgili tehlikeler, riskler, kontrol tedbirleri ve güvenli çalışma yöntemleri konularında eğitim verilir.

Yüksekte yapılan çalışmalar işveren tarafından görevlendirilen ehil bir kişinin gözetim ve kontrolü altında gerçekleştirilir.

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde; yürütülen çalışmalarda yukarıda bahsedilen mevzuat hükümlerinden bazılarına aykırı hareket edildiği görülmüştür. Yapı işyerlerinde yüksekte yapılan çalışmaların işveren tarafından görevlendirilen

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

ehil bir kişinin gözetim ve kontrolü altında yapılmadığı, yüksekte yapılan kalıp, demir, beton dökümü vb. çalışmalarda yüksekte düşmeyi engelleyici toplu korunma önlemlerinin (güvenlik ağı vb.) alınmadığı, katlara malzeme alınan yerlerde çalışanların yüksekte düşmelerine karşı gerekli güvenlik tedbirlerinin alınmadığı, yüksekte güvenli çalışma donanımlarının kontrol ve bakımlarının yapılmadığı, yüksekte yapılan çalışmalarda uygun olmayan donanımların kullanıldığı, yüksekte çalışanlara yüksekte çalışmayla ilgili tehlike ve riskler konusunda bilgilendirme yapılarak gerekli eğitimlerin verilmediği, çalışanların yüksekte düşmelerini önlemek üzere oluşturulan koruma sistemlerinin yönetmelik hükümlerine uygun olmaması, mevzuata aykırılık ve eksiklik olarak tespit edilen hususlardan bazılarıdır.

“Enerji Dağıtım Tesisleri/Elektrikle Çalışma” konusu, programlı tespit edilen toplam 3.445 noksan husus ile ikinci sırada yer almaktadır. Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği hükümlerine göre yapı işyerlerinde enerji dağıtım tesislerinde elektrik ile yapılan çalışmalarda; enerji dağıtım tesisleri, yangın veya patlama riski oluşturmayacak şekilde tasarlanarak kurulur ve işletilir. Kişilerin, doğrudan veya dolaylı teması sonucu elektrik çarpması riskine karşı korunması sağlanır. Elektrikle ilgili bütün ekipman ve bağlantıların kurulması, sökülmesi, tamirat ve tadilat işleri sadece ilgili mevzuatın öngördüğü yetkili elektrikçiler tarafından yapılır. Elektrikli tesisatın bütün parçalarının, güç gereksinimleri için yeterli kapasite ve kalitede ve yapı işlerindeki çalışma koşullarına dayanıklı olması sağlanır. Yapı alanı içerisindeki ana pano ve tali elektrik panolarında uygun kaçak akım rölesi kullanılır. Yapı alanında veya çalışanların erişebileceği yerlerde bulunan elektrik panoları, tevzi tabloları ile kontrol tertibatı ve benzeri tesisat, kilitli dolap veya hücre içine konulur.

Bakım, onarım ve yenileme nedeniyle gerilim altındaki tesisatın tecritlerinin çıkarılması gerektiğinde uyarı ve koruma amacıyla gerekli tedbirler alınır. Yapı alanında elektrik bağlantıları için uygun bağlantı elemanları kullanılır, açık uçlu kablolarla bağlantı yapılmaz. Yapı alanında kullanılan sabit ve seyyar iletkenler ile teçhizatların dış etkenlerden korunması sağlanır, eskimiş veya yıpranmış olanlar kullanılmaz. Ekipman ve koruyucu cihazların tasarımı, yapımı ve seçiminde, dağıtılan enerjinin tipi ve gücü, dış şartlar ile çalışma alanının çeşitli bölümlerine girmeye yetkili kişilerin eğitim ve deneyimleri göz önünde bulundurulur. Elektrik teçhizatı, iletim hatları ve elektrikli aletlerin üzerlerinde voltajları belirtilir. Elektrikle çalışan iş ekipmanlarının gövde güvenlik topraklaması yapılır.

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde yapı işyerlerinde yürütülen çalışmalarda yukarıda bahsedilen mevzuat hükümlerinden bir kısmına uygun şekilde hareket edilmediği görülmüştür. Yapı işyerlerinde gerçekleştirilen çalışmalarda; çalışanların, doğrudan veya dolaylı olarak elektrik çarpmaları riskine karşı korunmadığı, yapı alanında kullanılan sabit ve seyyar iletkenler ile teçhizatların dış etkenlerden korunmasının sağlanmadığı veya eskimiş veya yıpranmış olanların kullanıldığı, yapı alanı içerisindeki ana panoda yangın koruma, tali panolarında hayat koruma eşikli kaçak akım rölelerinin bulunmadığı, yapı alanı içerisindeki kaçak akım rölesi konulan tali panolarda otomatik sigortaların söküldüğü, yapı içerisindeki elektrik panoları ile kontrol tertibatının kilitli dolap içerisinde bulunmadığı, elektrik panosunda ve ona bağlı prizlerde gövde güvenlik topraklamasının olmadığı, yapı alanındaki bazı elektrik bağlantıları açık uçlu kablolarla bağlantı yapılmadığı ve prizlere açık uçlu kablolarla bağlantı yapıldığı, inşaat alanında açık rezistanslı elektrik ocağı kullanıldığı, yapı alanının yakınından enerji nakil hattı geçmesine rağmen, yeterli güvenlik mesafesi bırakılıp gerekli güvenlik tedbirlerinin alınmadığı, beton dökümünde, enerji nakil hatlarıyla temasının

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

olmaması için gerekli tedbirlerin alınmadığı ve gırgır vinç ve diğer elektrikli ekipmanlarda gövde güvenlik topraklamasının bulunmadığı hususları tespiti yapılan mevzuata aykırılık ve eksikliklerin bazılarıdır.

“Ön Yapımlı Bileşenlerden Oluşan Cephe İskelesi” konusu, programlı tespit edilen toplam 2.093 noksan husus ile üçüncü sırada yer almaktadır. Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği hükümlerine göre yapı işyerlerinde Ön Yapımlı Bileşenlerden Oluşan Cephe İskelesi kullanılarak yapılan çalışmalarda; Yapı işlerinde TS EN 12810-1 standardına uygunluk belgesi olan ön yapımlı bileşenlerden oluşan cephe iskeleleri kullanılır ve yapılan işe uygun özellikte (yük sınıfı, boyut vb.) cephe iskelesi seçilir. Kullanılacak ahşap cephe iskelelerinin TS 13662 standardına uygun olması sağlanır. İskele yüksekliğinin 13,5 metreyi aştığı durumlarda ahşap iskeleler kullanılmaz. Ön yapımlı bileşenlerden oluşan cephe iskelelerinin standarda uygunluk belgesinin üretici onaylı sureti ve üretici tarafından sağlanan talimat el kitabı yapı alanında bulundurulur. TS EN 12810 ve TS EN 12811 standartlarında belirtilen koşullara uygun olmayan, kullanım amacı dışındaki herhangi bir malzeme veya bileşen cephe iskelelerinde kullanılmaz. Kullanılacak cephe iskelesinin kurulum ve kullanım şekline göre sağlamlık ve dayanıklılık hesapları üreticiden temin edilir, mevcut değilse yapılır veya yaptırılır. Bu hesaplar yapılmadan veya yapılan hesaplar sonucunda güvenli olduğu tespit edilmeyen iskeleler kullanılmaz.

Cephe iskeleleri ile yapılan çalışmalarda, 25/4/2013 tarih ve 28628 sayılı İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği EK-II madde 4.3.2.’de belirtilen kurma, kullanma ve sökme planı dikkate alınır. Kurma, kullanma ve sökme planının asgari olarak aşağıda belirtilen hususları içerecek şekilde hazırlanması sağlanır:

- a) İskele sistemi ile ilgili yük sınıfı, yükseklik ve genişlik sınıflarının yer aldığı detay bilgiler.
- b) İskele ankraj düzeni, ankraj elemanları ve bu elemanların yapıya uygun şekilde yerleştirilmesine dair bilgiler.
- c) İskelenin kurulacağı zemin koşulları, yaya ve araç trafiği, kazılar ile mevcut enerji hatlarına mesafesi gibi çalışma alanına dair bilgiler.
- ç) Talimat el kitabı ile risk değerlendirmesi dikkate alınarak belirlenen, iskelenin kurulum ve söküm işlemlerinin sırasına dair bilgiler.
- d) Kurulum ve söküm sırasında oluşabilecek tehlike ve riskler ile kontrol tedbirlerine dair bilgiler.
- e) İskelede yürütülen çalışmalar sırasında oluşabilecek tehlike ve riskler ile kontrol tedbirlerine dair bilgiler.
- f) Çalışma boyunca ilgili yapı malzemeleri ve iş ekipmanlarının güvenli bir şekilde taşınmasına dair bilgiler.
- g) İskelede kullanılacak sağlık ve güvenlik işaretlerinin yerlerine dair bilgiler.
- ğ) Acil durum kurtarma prosedürleri ile müdahale ekiplerine ve ekipmanlarına dair bilgiler.

Cephe iskeleleri ile ilgili asgari olarak aşağıdaki hususlara uyulması sağlanır:

- a) Kendiliğinden hareket etmeyecek, stabilitesi bozulmayacak ve çökmeyecek şekilde tasarlanmış, imal edilmiş ve kurulmuş olması.
- b) Güvenli bir şekilde desteklenmesi, yatay ve düşey kuvvetlere karşı uygun şekilde sabitlenmesi.
- c) Korozyona karşı uygun malzeme kullanılması.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- ç) Çatlak, kırık, deforme olmuş, korozyona veya kesit kaybına uğramış ve benzeri kusurlar içeren iskele bileşenleri ve bağlantı elemanlarının kullanılmaması.
- d) Tespit edilen kusurların derhal giderilmesi.

Çalışanların işlerini güvenli bir şekilde sürdürebilmeleri amacıyla iskele platformunun asgari olarak aşağıda belirtilen özellikleri taşıması sağlanır:

- a) Yapılan işin özellikleri dikkate alınarak üzerine gelebilecek muhtemel yükleri taşıyabilecek kapasitede olması.
- b) Gerekli her türlü ekipman ve malzeme dikkate alınarak çalışanların işlerini yaparken rahatça hareket edebilecekleri genişlikte olması.
- c) Platformda ve platform birimleri ile iskele düşey elemanları arasında boşluk bulunmaması.
- ç) Hareket etmeyecek şekilde iskele sistemine sabitlenmiş ve çalışanların güvenli geçişine izin verecek şekilde yerleştirilmiş olması.
- d) Güvenli çalışmayı sağlayacak şekilde kaymaz olması.

İskeleler aşağıda belirtilen durumlarda işveren tarafından görevlendirilen ehil bir kişi tarafından kontrole tabi tutulur. Hazırlanan kontrol raporu sonucunda sadece güvenli olduğu tespit edilen iskelelerde çalışma yapılır;

- a) Kullanılmaya başlanmadan önce,
- b) Haftada en az bir kez,
- c) Üzerinde değişiklik yapıldığında,
- ç) Belli bir süre kullanılmadığında,
- d) Sismik sarsıntı, kuvvetli rüzgârlar gibi olumsuz hava şartlarına veya denge ve sağlamlığını etkileyebilecek diğer koşullara maruz kaldığında.

İskeleler yük sınıfına uygun olarak kullanılır ve taşıyabilecekleri azami ağırlıkları gösteren levhalar iskele üzerine uygun ve görülebilir şekilde yerleştirilir. Cephe iskelesinin file, branda, levha veya aynı işlevi görebilecek benzeri iskele örtüsü ile kaplanması halinde, yapı ile iskele arasındaki ankraj sayısının rüzgâr yükü dikkate alınarak üretici talimatları doğrultusunda artırılması sağlanır. Vinç ve diğer hareketli ekipmanların kullanımı sırasında, ekipman bileşenleri veya yüklenen malzemenin iskele üzerine düşmemesi ve iskeleye çarpıp çarpmaması için gerekli tedbirler alınır. Çelik ve alüminyum alaşımlı cephe iskelelerinin uygun ve yeterli şekilde topraklanması sağlanır. Birbirinden bağımsız iskele sistemleri ayrı ayrı topraklanır.

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde yapı sahalarında yürütülen çalışmalarda yukarıda bahsedilen mevzuat hükümlerinden bir kısmına uygun şekilde hareket edilmediği görülmüştür. Yapı işyerlerinde gerçekleştirilen çalışmalarda; dış cephe iskelesinin kurulumunun güvenli olduğuna dair kontrol raporu bulunmadığı ve kontrol raporunda güvenli olduğu belirtilmeyen iskelelerde çalışma yapılmadığı, dış cephe iskelesindeki korkulukların ana ve ara korkuluk olacak şekilde ve düşmeyi önleyecek nitelikte olmadığı ve iskelede platforma bitişik, en az 15 santimetre yüksekliğinde topuk levhasının bulunmadığı, dış cephe iskele sisteminin yapıya yatay ve düşey kuvvetlere karşı bağ telleri ile ankranjlanmış olup uygun yöntemlerle sabitlenmediği, iskele sisteminde çatlak, kırık, yıpranmış ve korozyona uğramış özellikteki iskele ve bağlantı elemanlarının kullanıldığı, dış cephe iskelelerinin çapları, kalınlıkları birbirlerinden farklı olan ahşapların birbirlerine bağlanması ile oluşturulduğu, inşaat sahasında kullanılan iskelelerde ıskarta yahut tamir edilmiş veya boyanmış tahta ve kerestelerin kullanıldığı, dış cephe iskele platformlarının hareket

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

etmeyecek şekilde iskele sistemine sabitlenmediği, iskele üzerinde kullanılan 30 santimetrelik tek platformlarda düşme riskinin bulunduğu, platform olarak kullanılan kalasların birbiri üzerine bindirilerek yerleştirildiği, dış cephe iskelesinin bağlantı yerleri ile bağlantı elemanlarının yeterli sağlamlıkta kurulmadığı, dış cephe iskelesinde düşey ve yatay elemanların eksik kullanıldığı, dış cephe iskelesinin yeteri kadar çapraz elemanlarla takviye edilmediği, dış cephe iskelesinde çalışanların bina ile iskele arasından düşmelerini önleyici tedbirlerin alınmadığı, dış cephe iskelesinin üzerine kurulduğu zeminin yumuşak zemin olup, iskele ayaklarının zemine batma riskinin mevcut olduğu, iskele ayaklarının sağlam olmayan ve uygunsuz malzemeler üzerine oturtulduğu, dış cephe iskelesinde çalışılan platformlara güvenli ulaşımın sağlanması için merdiven veya uygun güvenli ulaşım sistemleri kurulmadığı, dış cephe iskelesinin taşıyabileceği azami ağırlıkların iskeleler üzerinde belirtilmediği ve madeni cephe iskelelerinin statik elektriğe karşı topraklanmamış olması, mevzuata aykırılık ve eksiklik olarak tespit edilen hususlardan bazılarıdır.

“Geçici Kenar Koruma Sistemleri (Korkuluk Sistemleri)” konusu, programlı teftişlerde tespit edilen toplam 1.684 noksan husus ile dördüncü sırada gelmektedir. Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği hükümlerine göre yapı işyerlerinde Geçici Kenar Koruma Sistemleri kullanılarak yapılan çalışmalarda; yapı işlerinde TS EN 13374 standardına uygunluk belgesi olan geçici kenar koruma sistemleri kullanılır ve yapılan işe uygun sınıf ve tipte geçici kenar koruma sistemi seçilir. Geçici kenar koruma sisteminin temininde, üretici firmanın standarda uygunluk belgesinin yapı alanında kullanılması planlanan sistem sınıfı ve tipini kapsayıp kapsamadığı kontrol edilir. Geçici kenar koruma sistemi, standarda uygunluk belgesinde belirtilen sistem sınıfı ve tipine uygun olmayan yerlerde kullanılmaz. Geçici kenar koruma sisteminin standarda uygunluk belgesinin üretici onaylı sureti ve üretici tarafından sağlanan kullanım ve bakım talimatlarını içeren el kitabı yapı alanında bulundurulur.

Geçici kenar koruma sistemlerinin yüksekte düşme riskinin bulunduğu;

- a) Kat döşeme kenarlarının çevresinde,
 - b) Asansör, merdiven, baca, shaft, aydınlatma boşlukları gibi döşemelerde süreksizlik meydana getiren boşlukların çevresinde,
 - c) Yapı elemanları arasında süreksizlik meydana getiren pencere ve benzeri boşluklarda,
 - ç) Kat merdiveni kenarlarında,
 - d) Çatı kenarlarında ve özellikle çatılarda bulunan kırılgen yüzeylerin çevresinde,
 - e) Kalıp çalışmalarında (perde, kolon, tabliye imalatı vb.) çalışma alanının çevresinde,
 - f) Seviye farkı bulunan, uygulanabilir diğer çalışma alanlarında
- kullanılması sağlanır. Bu sistemlerin kullanımının uygulanabilir olmadığı veya daha etkili bir toplu koruma tedbirinin uygulanmasının mümkün olduğu durumlarda düşmeye karşı koruma diğer tedbirlerle sağlanır.

Geçici kenar koruma sistemleri arasında ve bu sistemler ile yapı elemanları arasında açıklık bulunmaması sağlanır. Bunun mümkün olmadığı durumlarda topuk levhasının kesintisiz olması koşuluyla, bu boşluğun 12 santimetreyi geçmemesi sağlanır. Geçici kenar koruma sistemi yakınında merdiven, iskele ya da benzeri yükseltilmiş bir platform üzerinde çalışma yapılması durumunda düşmeye karşı ilave tedbirler alınır.

Geçici kenar koruma sistemleri aşağıdaki durumlarda kontrol edilir ve kontrol sonucu tespit edilen uygunsuzluklar gerekli tedbirler alınarak derhal giderilir:

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

- a) Kurulum sonrasında.
- b) Haftada en az bir kez olmak üzere düzenli aralıklarla.
- c) Üzerinde bir değişiklik yapıldığında.
- ç) Sismik sarsıntı, kuvvetli rüzgârlar gibi olumsuz hava şartlarına veya denge ve sağlamlığını etkileyebilecek diğer koşullara maruz kaldığında.

İstiflenen bileşenlerin korozyona karşı korunması için gerekli önlemler alınır. Yapı malzemelerinin geçici kenar koruma sistemine yük oluşturacak şekilde bırakılması önlenir.

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde yapı işyerlerinde yürütülen çalışmalarda yukarıda bahsedilen mevzuat hükümlerinden bir kısmına uygun şekilde hareket edilmediği görülmüştür. Yapı işyerlerinde gerçekleştirilen çalışmalarda; betonarme platformların döşeme kenarlarında, asansör, baca, shaft, aydınlatma boşlukları ile sabit merdivenlerin kenar ve kova boşlukları etrafında ana ve ara korkuluk olacak şekilde ve düşmeyi önleyecek korkuluk veya düşmeyi engelleyici güvenlik sistemlerinin bulunmadığı, asma iskeledeki korkulukların ana ve ara korkuluk olacak şekilde ve düşmeyi önleyecek nitelikte bulunmadığı, iskele platformları normal kullanımda elemanları hareket ettirmeyecek şekilde kurulmadığı, platform elemanları ile dikey korkuluk arasında düşmelere neden olabilecek tehlikeli boşluklar bulunduğu ve kazı alanı kenarına yüksekten düşmeyi önleyici yeterli yükseklikte korkuluklu bariyerler yerleştirilmemesi, mevzuata aykırılık ve eksiklik olarak tespit edilen hususlardan bazılarıdır.

“Yangın Algılama ve Yangınla Mücadele (Barınma Yerleri Dahil)” konusu, programlı teftişlerde tespit edilen toplam 996 noksan husus ile beşinci sırada gelmektedir. Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği hükümlerine göre yapı işyerlerinde Betonarme Kalıp Sistemleri kullanılarak yapılan çalışmalarda; yapı alanının özelliklerine, çalışan barakalarının ve diğer tesislerin boyutlarına ve kullanım şekline, alandaki ekipmana, alanda bulunan maddelerin fiziksel ve kimyasal özelliklerine, bulunabilecek azami kişi sayısına bağlı olarak uygun nitelikte ve yeterli sayıda yangınla mücadele araç ve gereci ile gerekli yerlerde yangın detektörleri ve alarm sistemleri bulundurulur. Yangınla mücadele araç ve gereçleri, yangın detektörleri ve alarm sistemlerinin düzenli bakımlarının ve mevzuata uygun sürelerde periyodik kontrollerinin yapılması sağlanır. Otomatik olmayan yangın söndürme ekipmanı görünür ve kolayca erişilebilir yerlere konulur ve önlerinde engel bulundurulmaz.

Yangın söndürme ekipmanları kolay kullanılabilir nitelikte olup, Sağlık ve Güvenlik İşaretleri Yönetmeliği'ne göre işaretlenir. İşaretlerin uygun yerlere konulması ve kalıcı olması sağlanır.

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde yapı sahalarında yürütülen çalışmalarda yukarıda bahsedilen mevzuat hükümlerinden bir kısmına uygun şekilde hareket edilmediği görülmüştür. Yapı işyerlerinde gerçekleştirilen çalışmalarda; şantiyede meydana gelebilecek yangın tehlikesine karşı gerekli güvenlik önlemlerinin alınmadığı, çalışanların konakladığı alanlarda yangın tehlikesine karşı gerekli güvenlik önlemlerinin alınmadığı, inşaat alanında ve barakalarda yeterli miktarda yangınla mücadele araç ve gerecinin bulunmadığı, yapı alanı içerisindeki ana panoda yangın koruma eşikli kaçak akım rölelerinin bulunmadığı, yangın tesisatı ve hortumlar, motopomplar, boru tesisatı, yangın söndürme cihazlarının kontrol raporlarının bulunmadığı, barınma yerlerinde ısıtma, soğutma ve havalandırma sistemleri, elektrik tesisatları ile aydınlatmalar için gerekli güvenlik tedbirlerinin alınmadığı, barınma yerlerinde ısıtma sistemlerinde yangın riski oluşturacak mangal, maltız ve benzeri açık ateş bulundurulduğu, yangın söndürme ekipmanlarının Sağlık ve Güvenlik

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

İşaretleri Yönetmeliği'ne göre işaretlenmediği, yangın söndürme ekipmanlarının görünür ve kolayca erişilebilir yerlerde bulunmayıp önlerine malzeme istifi yapıldığı ve yangınla mücadele araç ve gereçlerinin periyodik kontrollerinin yapılmaması, mevzuata aykırılık ve eksiklik olarak tespit edilen hususlardan bazılarıdır

“Betonarme Kalıp Sistemleri” konusu, programlı teftişlerde tespit edilen toplam 629 noksan husus ile altıncı sırada gelmektedir. Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği hükümlerine göre yapı işyerlerinde Betonarme Kalıp Sistemleri kullanılarak yapılan çalışmalarda; Kalıp işleri işveren tarafından görevlendirilen ehil kişi gözetiminde ve konu ile ilgili tecrübe sahibi çalışanlarca yapılır. Kalıp panolarının, geçici destek ve payandaların üzerlerine binen yüke ve gerilime dayanacak şekilde planlanması, tasarlanması, kurulması ve korunması sağlanır. Çalışanları, kalıp sisteminin geçici dayanıksızlık veya kırılganlığından kaynaklanan risklerden korumak için yeterli tedbirler alınır. Betonarme kalıplarının yeterliliği her beton dökümünden önce kontrol edilir. Özellikle kayar kalıp, tünel kalıp ve masa kalıplardaki bağlantı yerleri, sabitleme elemanları, tijler, hidrolik hortumları, taşıma yerleri, pano krikoları, teker sistemleri, fiş krikoları, yayların aksları ve hareketli parçalar, sapma pimler, ağ sistemleri ve benzeri kalıp parça ve unsurları düzenli olarak ve her kullanımdan önce kontrol edilerek deformasyona uğramış ve güvenliği tehlikeye atabilecek durumda olanların kullanılmasına müsaade edilmez.

Kalıp sökme işi için izlenecek çalışma yöntemi, parçaların hangi sırayla sökülmesi gerektiği, çalışanların çalışma yerlerine güvenli ulaşımı, sökülen kalıp malzemelerinin çalışma ortamından güvenli şekilde uzaklaştırılması ve istifi, kalıp malzemelerinin dengeli olarak yere indirilmesi veya yukarıya çıkarılması gibi konularda gerekli düzenlemeler yapılır, araç ve gereçler eksiksiz olarak temin edilir. Söküm sırasında, söküm alanında görevli çalışanlar hariç kimse bulundurulmaz.

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde yapı sahalarında yürütülen çalışmalarda yukarıda bahsedilen mevzuat hükümlerinden bir kısmına uygun şekilde hareket edilmediği görülmüştür. Yapı işyerlerinde gerçekleştirilen çalışmalarda; betonarme kalıplarının yeterliliğinin her beton dökümünden önce kontrol edilmediği, kalıp altı iskele sistemlerinin yeterliliğine ilişkin statik hesaplamaları gösteren belgelerin bulunmadığı, kalıp altı iskele sistemlerinin güvenli bir şekilde desteklenmediği, iskele sisteminde çatlak, kırık, yıpranmış ve korozyona uğramış özellikteki iskele ve bağlantı elemanlarının kullanılması, mevzuata aykırılık ve eksiklik olarak tespit edilen hususlardan bazılarıdır.

İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliğine İlişkin Tespit Edilen Aykırılıklar

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde 41 ilde ve 2.436 işyerinde tespit edilen mevzuata aykırılık ve eksikliklerin, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 30'uncu maddesine istinaden çıkarılan yönetmeliklere göre dağılımı incelendiğinde ikinci sırada “İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği” bulunmaktadır.

“İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği” hükümlerinde yer alan hususlara aykırılık teşkil eden 3.112 noksan hususun, konularına göre kendi içerisinde gruplandırılması yapıldığında ise, **“Diğer İş Ekipmanları” konusunda 1.828 noksan hususun tespit edildiği ve birinci sırada yer aldığı görülmektedir.** Yapı işyerlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerde; asma iskeleler, sütunlu cephe platformları, cephe iskeleleri,

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

seyyar çalışma platformları (mobil iskeleler, sıpa iskeleler vb.), kaldırma ve iletme ekipmanları (kule vinçler, mobil vinçler, gırgır vinçler vs.), inşaat vinçleri (personel ve malzeme taşımak için kullanılan asansör tipi iş ekipmanları), betonarme kalıp sistemleri (kalıp ve destek elemanları), el merdivenleri, geçici kenar koruma sistemleri, sütunlu çalışma platformları seyyar el aletleri çeşitleri (el merdiveni, spiral daire testere, seyyar el jet taşıma makinası, vb.) ve yapı şantiyesi içerisinde kullanılan iş makineleri gibi iş ekipmanları kullanılmaktadır. Programlı teftişlerde bu iş ekipmanları ile ilgili tespiti yapılan noksanlıkların büyük çoğunluğunu iş ekipmanlarının periyodik kontrollerinin ve bakımlarının düzenli aralıklarda ve uygun nitelikte yapılmadığı, bahsi geçen iş ekipmanlarının hareketli aksamı ve operasyon noktalarına erişimin uygun koruyucular takılarak sağlanamadığı, iş ekipmanlarını (forklift, ekskavatör, transmikser, dozer, hafriyat kamyonu, vb.) kullananların operatör belgelerinin bulunmadığı ve aynı iş ekipmanlarının yapı sahasında kullanılmalarına ilişkin yeterli iş sağlığı ve güvenliği prosedürlerinin oluşturulmaması, mevzuata aykırılık ve eksiklik olarak tespit edilen hususlardan bazılarıdır

“İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği” hükümlerinde yer alan hususlara aykırılık teşkil eden ve tespit edilen 3.112 noksan hususun, risk esaslı gruplandırılması yapıldığında, “Yapı işyerlerinde gerçekleştirilen ve kaldırma ve iletme ekipmanları kullanılarak gerçekleştirilen çalışmalarda; kaldırma ve iletme ekipmanlarının (mobil vinç, kule vinç, caraskal, forklift, transpalet, liftler) periyodik kontrol raporunun bulunmadığı, doğru kurulduğu ve güvenli çalıştığına dair belgelerin düzenlenmediği, iş ekipmanlarını (forklift, ekskavatör, kule vinç vb) kullananların operatör belgelerinin bulunmadığı, kaldırma araçlarının (gırgır vinç, yük asansörü vb.) kancalarında emniyet mandalı ve benzeri donanımların teçhiz edilmediği, gırgır vincin ayaklarına kaynak ile ekleme yapılarak güvensiz bir şekilde kullanıldığı, gırgır vinçle malzeme taşınan kovanın etrafının açık olup güvenli ve emniyetli şekilde malzeme taşımak amacıyla her tarafı kapalı sepetler kullanılmadığı, gırgır vinç vb. kaldırma ekipmanlarının zemine emniyetli bir şekilde sabitlenmediği, kaldırma ve iletme ekipmanlarının gövde güvenlik topraklamalarının yapılmadığı ve hareketli aksamlarının ve operasyon noktalarına erişimin uygun koruyucular ile kapatılmadığı, kule ve mobil vinçlerin çarpışmaması için gerekli düzenlemelerin yapılmadığı, inşaat işlerinde kullanılan vinçlerin gerekli sensör ve algılayıcılarının bulunmadığı ve yük kaldırmada kullanılan iş ekipmanı ile insan taşındığı hususları tespiti yapılan mevzuata aykırı ve eksikliklerin bazılarıdır.

“İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği” hükümlerinde yer alan hususlara aykırılık teşkil eden ve tespit edilen **3.112 noksan hususun, konularına göre kendi içerisinde gruplandırılması yapıldığında, , “El Merdivenleri” başlığında 375 noksan hususun tespit edildiği ve dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir.** El merdivenlerinin kullanımı sırasında üst veya alt uçları sabitlenerek kaymasına karşı önlem alınmadığı, eklenebilir el merdivenleri, parçalarının birbirinden ayrı hareket etmeleri önlenerek şekilde sabitlenmediği, platformda tutunacak yer bulunmadığı halde el merdivenlerinin güvenli çıkışı sağlamak için platform seviyesini yeteri kadar aşacak uzunlukta tesis edilmediği ve inşaatta yüksekte çalışılan birçok yerde güvenli seyyar ahşap merdivenlerin kullanıldığı hususları tespiti yapılan mevzuata aykırı ve eksikliklerin bazılarıdır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu Maddeleri ve İlgili Yönetmelikleri Hükümlerine Aykırılıklar

2021 yılında 41 ilde ve 2.436 işyerinde yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde, “Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği” ve “İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği” dışında kalan ve tespit edilen mevzuata aykırı ve eksik hususların, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve İlgili Yönetmelik maddeleri özelinde kendi içerisinde gruplandırıldığında; “Acil Durum Planı/Tatbikat” konu başlığının birinci aşama ve ikinci aşama teftişte yapılan 903 noksan husus tespitiyle birinci sırada yer aldığı görülmüş olup yapı işyerlerinde gerçekleştirilen teftişlerde; işyerinde acil durumlar için yeterli destek elemanı görevlendirilmediği, acil durumlar için oluşturulan ekipte ilkyardım destek elemanı olarak görevlendirilen kişilerin ilkyardımcı belgelerinin bulunmadığı, işyeri için acil durum planı hazırlanmadığı ve uygun periyotlarda güncellenmediği, işyeri için hazırlanan acil durum planı yönetmelik hükümlerine uygun olarak hazırlanmadığı ve işyerinde acil durum tatbikatı yapılmadığı ve düzenli periyotlarda yenilenmemesi, mevzuata aykırılık ve eksiklik olarak tespit edilen hususlardan bazılarıdır.

“Risk Değerlendirmesi” konu başlığının birinci aşama ve ikinci aşama teftişte yapılan 505 noksan husus tespitiyle ikinci sırada yer aldığı görülmüş olup yapı işyerlerinde gerçekleştirilen teftişlerde; işyerinde yapılan risk değerlendirmesinin işverenin oluşturduğu uygun bir ekip tarafından gerçekleştirilmediği, yapılan risk değerlendirmesinin yönetmeliğe uygun formatta dokümanite edilmediği, yapılan risk değerlendirmesi dokümanının sayfalarının numaralandırılmamış, gerçekleştiren kişiler tarafından her sayfası paraflanmamış ve son sayfasının imzalanmamış olduğu, risk değerlendirmesinin uygun periyotlarda yenilenmediği ve yapılan risk değerlendirmesinin işyerinin mevcut halini yansıtmadığı hususları, tespiti yapılan mevzuata aykırılık ve eksikliklerin bazılarıdır. Ayrıca gerçekleştirilen programlı teftişlerde, risk değerlendirmesi hazırlanmamış yapı işyerleri için, 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun 25. Maddesi uyarınca işin durdurulması uygulamasına gidilmiştir.

“Kişisel Koruyucu Donanımların Temini ve Kullanımı” konu başlığının birinci aşama ve ikinci aşama teftişte yapılan 395 adet noksan husus tespitiyle üçüncü sırada yer aldığı görülmüş olup yapı işyerlerinde gerçekleştirilen teftişlerde; yapı sahasında toplu koruma tedbirlerinin yeterli olmadığı durumlarda, kişisel koruyucu donanımların temini ve çalışanlar tarafından etkin kullanılmasının sağlanmadığı hususu, tespiti yapılan mevzuata aykırılık ve eksikliklerin bazılarıdır.

Toplu korunma tedbirlerinin tek başına yeterli olmadığı durumlarda kişisel koruyucu kullanımlarının etkin ve düzenli olarak kullanılması, yapı işyerlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerde oldukça önem arz etmektedir. Gerçekleştirilen programlı teftişlerde bu hususun denetimine özellikle dikkat edilmiştir. Programlı teftişler sonucunda genel olarak yapı işyerlerinde, kişisel koruyucu donanımların işveren tarafından temin edilerek çalışanlar tarafından etkin bir şekilde kullanılması konusunda, işveren ve çalışanlar nezdindeki farkındalık önemli derecede artmıştır. Bu konu ile ilgili yaşanan sıkıntılara genel olarak bakıldığında ise çalışanların yaptıkları işte alışkanlıkları ve konfor şartlarını değiştirmek istemeleri, kişisel koruyucu donanımların kullanılmasına karşı bir direnç oluşturmaktadır. İş güvenliği uzmanı ve işyeri hekimi tarafından çalışanlara verilen eğitimlerde bu konuya daha fazla ağırlık verilmesi oldukça önem arz etmektedir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

V. BÖLÜM: SONUÇ

5.1. Öngörülen İdari İşlemler

2021 yılında Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişler kapsamında, ilk aşama teftişlerde 17.303 ve ikinci aşama teftişlerde ise 649 mevzuata aykırılık ve eksiklik tespit edilmiştir. İlk aşama teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırılıklardan 15.756 'sının ikinci aşama teftişlerde giderildiği, 1.547 mevzuata aykırılık ve eksiğin ise giderilmediği tespit edilmiştir. İkinci aşama teftişlerde yeni tespit edilen ve ilk aşamada tespit edilenlerden giderilmediği belirlenen toplam 2.196 aykırılık hakkında idari para cezası uygulanması istenilmiştir.

5.1.1. Uygulanması İstenilen İdari Para Cezaları

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişler sonucunda teftişe ara verme uygulaması sonrasında tespit edilen toplam 2.196 adet mevzuata aykırılık ve eksiklik hakkında, işyerlerinde faaliyet gösteren asıl işveren ve alt işverenlere toplam 11.305.701 TL idari para cezası uygulanması istenilmiştir.

Bununla birlikte, işin durdurulması yönünde karar alınan işyerlerinde işin durdurulmasına gerekçe olarak tespit edilen mevzuata aykırılıklar hakkında 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 26'ncı maddesinde 04/04/2015 tarihinde 6645 sayılı "İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile yapılan değişiklikle "İşin durdurulması hâlinde, durdurmaya sebep olan fiilden dolayı ilgili idari para cezası uygulanmaz." hükmü gereği idari para cezası uygulanmasına dair işlem uygulanmamıştır.

5.1.2. İdari Tedbir Uygulanan İşyerleri

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25. Maddesi uyarınca, çalışanlar için hayati tehlike içeren hususlar tespit edilen **161 yapı işyerinde işin durdurulması yönünde idari tedbir kararı alınmıştır.**

5.2. Teftişin Sonuçları İle İlgili Genel Değerlendirme

2021 yılında yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerçekleştirilen programlı teftişler; Adana, Afyonkarahisar, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Bilecik Bolu, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Elazığ, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, Mersin, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kırklareli, Kocaeli, Konya, Kütahya, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Muğla, Sakarya, Samsun, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Uşak, Zonguldak, Kırıkkale, Yalova, Osmaniye ve Düzce olmak üzere toplam 41 ilde gerçekleştirilmiştir.

2021 yılında 41 ilde teftiş programına alınan 2.436 yapı işyerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden gerçekleştirilen programlı teftişlerde; birinci aşama teftişte tespit edilen mevzuata aykırılık ve eksiklik sayısının 17.303, ikinci aşama teftişlerde giderilmediği tespit edilen mevzuata aykırılık eksiklik sayısının 1.547, işverenlerce giderilen mevzuata aykırılık ve

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

eksiklik sayısının toplam 15.745, ikinci aşama teftişlerde ortaya çıkan ve yeni tespit edilen mevzuata aykırılık ve eksiklik sayısının 644 olduğu, sonuç olarak işyerlerinde giderilmediği tespit edilen ve hakkında idari para cezası uygulanan mevzuata aykırılık ve eksiklik sayısının ise 2.191 olduğu görülmüştür. **Bu durumda işyerlerinin denetim yoluyla mevzuata uygun hale getirilmesi oranının(iyileştirme oranı) yaklaşık %91 olduğu görülmektedir.**

Yapı işyerlerinde yapılan programlı teftişlerde tespit edilen mevzuata aykırı ve eksik hususların mevzuat hükümleri dayanak maddeleri değerlendirilerek analiz edilmesi sonucunda Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinin ilk sırada yer aldığı gözlemlenmektedir.. İlgili yönetmelik hükümlerine aykırılık oluşturan mevzuata aykırılıkların risk esaslı kategorize edilmesi sonucunda ise birinci sırada 3.725 adet noksanlık ile “Yüksekte Çalışma” konusu bulunmaktadır. **Bununla birlikte %88’lik iyileştirme oranına sahip olan “Yüksekte Çalışma”** konusu ve Covid-19 (Koronavirüs) konusuna ilişkin hususlar giderilse dahi yapı sahasının sürekli değişimi sonucu ortaya çıkan güncelleme ihtiyacına sürekli ve dinamik bir şekilde cevap verilememesi ile üretim temposunda yaşanan yoğunluk gibi sebeplerden dolayı yapı alanının genişlemesiyle söz konusu güvenlik önlemlerine ilişkin sürekliliğin sağlanamadığı görülmektedir.

“Enerji Dağıtım Tesisleri / Elektrikle Çalışma” konusu, tespit olunan 3.445 adet noksan hususla ikinci sırada yer almaktadır. Söz konusu noksanlığa ilişkin **%91’lik** giderilme oranı yakalanmıştır. İşyerlerinde kaçak akım rölelerinin teçhiz edilmemesi veya kaçak akım rölelerinin iptal edilmesi elektrik kabloları ve prizlerde yaşanan deformasyonlar ve gerekli iyileştirmelerin yapılamaması tespit edilen noksan hususların başlıca sebeplerindendir.

“Ön Yapımlı Bileşenlerden Oluşan Cephe İskelesi” konusu, gerçekleştirilen programlı teftişlerde 2.093 adet noksanlık tespitiyle üçüncü sırada yer almaktadır. Söz konusu noksanlığa ilişkin **%86’lık** iyileştirme oranı yakalanmıştır. Standartlara uygun iskele temin edilememesi, kurulu bulunan iskele üzerinde standartlar ile uyumsuz elemanlar ile tedbir alınma yoluna gidilmesi, uygun standartlara sahip cephe iskelelerinin ekonomik nedenler ve Covid-19 pandemisinin de etkisi ile tedarik aşamasında bir takım sorunların yaşanması konuya ilişkin olarak programlı teftişler sonucu iyileştirme oranında etkili olmuştur.

Programlı teftişlerde ilk aşamada tespit edilen ve ikinci aşama teftişler sonucunda giderilmediği gözlenen mevzuat aykırılıklar için önerilen idari para cezaları; yapı işyerlerinde gerçekleştirilen faaliyetlerin hızlı bir şekilde yürütülmesi nedeniyle daha önce alınan tedbirlerin kalıcılığının sağlanamaması, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin imalat hızına yetişememesi, inşaat işlerinin büyük bir oranda alt işverenler tarafından yürütülmesi nedeniyle işyerlerinde koordinasyon eksikliğinin bulunması, yetkili kişilerin sürekli olarak şantiyede bulunmamasından dolayı gözetim eksikliğinin bulunması, işyerindeki yetkili kişilerin iş sağlığı ve güvenliği konusuna karşı yeteri kadar ilgili olmaması, alt işveren çalışanlarının sirkülasyonunun fazla olması ve çalışanların işe giriş çıkışlarında yaşanan yoğunluk, yapı işlerinin kısa süreli ve geçici işler olarak değerlendirildiğinden yeterli özenin gösterilmemesi nedeniyle söz konusu değerlendirilmektedir.

2021 yılında yapı işyerlerinde gerçekleştirilen programlı teftişlerde 161 işyerinde 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 25. maddesi gereğince işin durdurulması yönünde

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

idari tedbir kararı alınmıştır. Söz konusu işyerlerinde, başlıca durdurma sebepleri arasında **yapı alanında yüksekte yapılan çalışmalar, elektrik ile temas riskinin yüksek olduğu iş ekipmanlarında, betonarme kalıp işlerinde, çatı çalışmalarında, yapı iskelelerinde yapılan çalışmalarda yeterli önlemlerin alınmaması** nedeniyle çalışanlar için hayati tehlike oluşturan mevzuata aykırılık ve eksiklikler yer almaktadır.

Yapı işyerlerinde ciddi yaralanma ve ölüme sebebiyet verebilecek iş kazaları ile ramak kala olaylar ile ilgili farkındalığın artırılması için bilgilendirme ve eğitimler faaliyetlerinin düzenli aralıklarla etkin ve verimli bir şekilde düzenlenmesi ayrıca çalışan sirkülasyonu ve işyeri ortamının hızlı bir şekilde değişmesi nedeniyle iş sağlığı ve güvenliği şartlarının sürdürülebilirliğini sağlamak üzere iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemlerinin işyerlerinde uygulanması gerekmektedir.

5.3. Sektör/Alan Temsilcilerinin Önerileri

2021 yılında yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden yürütülen programlı teftişlerin yürütüm sürecinde, Grup Başkanlıkları bünyesinde bulunan ve programlı teftişlerde görev alan müfettişler ile uygulama esasları çerçevesinde belirlenen esaslar kapsamında saha yansımaları da değerlendirilerek gerekli istişarelerde bulunulmuş ve bir sonraki sene aynı sektörde yürütülmesi öngörülen programlı teftişlere ilişkin öneriler değerlendirilmiştir.

5.4. İş Müfettişlerinin Değerlendirme ve Görüşleri

İşyerlerinde yapılan teftişlerde; ilk dikkati çeken husus işverenlerin en yüksek karla mümkün olan en kısa sürede inşaatı tamamlamaya çalışması, genellikle iş sağlığı ve güvenliğinin öncelikleri olmaması, kimi işyerlerinde teftiş yapılana dek herhangi bir önlem alınmaksızın çalışmalara devam edilmesidir. Teftişlere ara verildiği durumlarda genel olarak tespit edilen mevzuata aykırılıkların verilen süre içerisinde yapılması sağlansa bile, teftişin sonlandırılmasına müteakip işverenlerce bu önlemlerin sürekliliğinin sağlanmadığı görülmüştür. Oysaki iş müfettişlerinin çalışma ortamına yönelik tespitleri mevcut mevzuat çerçevesinde ve teftiş süresince belirli bir döneme ait yapılan gözlemler ve incelemelerle sınırlıdır. Yapı işlerinde işyeri çalışma ortamı sürekli değişmektedir. İşyerinde mevcut ve ortaya çıkması muhtemel riskleri belirleyecek, bunlara karşı uygun koruma tedbirlerini planlayacak ve hayata geçirecek olan işverenlerdir. Teftişlerde işyerinde mevzuata aykırılık bulunmadığının tespit edilmiş olması, o işyerinde teftişlerden sonra hatta teftiş sürecinde dahi kaza olmayacağı anlamına gelmemektedir. Yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinde istikrar için esas olan işverenler tarafından işlerliği olan iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemi kurulması, iş sağlığı ve güvenliği alanında belirli politika ve hedefler doğrultusunda belirlenecek tehlike ve risklerin en hızlı şekilde etkili önlemlerle ortadan kaldırılması ve bu sistemin etkinliğinin sağlanmasıdır.

İşyerlerinde etkili ve kalıcı önlemlerin alınabilmesi için kullanılan ekipmanların ve koruyucu donanımların ulusal ve uluslararası standartlara uygunluğu, iş ekipmanlarının yüksek teknolojiye sahip olması oldukça önemlidir. Standartlara uygun ürün kullanımı iş kazalarının azaltılmasına, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği seviyesinin iyileştirilmesine büyük katkı sağlayacaktır. Bazı işyerlerinde işverenlerin bu konuya yaklaşımı olumlu olduğu halde, standartlara uygun ekipman ve koruyucu donanım (cephe iskelesi, güvenlik ağları, seyyar

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

merdiven, kişisel koruyucu donanımlar vs.) temininde zorluklar yaşandığı, bilhassa standartlara uygun geçici kenar koruma sistemi, kalıp altı iskele gibi ürünlerin piyasada bulunmadığı, üreticinin yeterli sayıda olmadığı ve halihazırda standartlara uygun üretim yapabilen üreticilerin ülke genelinde yaygın bulunmayıp belirli illerde yoğunlaştığı anlaşılmış, bu hususlara ilişkin mevzuata aykırılıkların giderilmesinde işverenlerin zorlandığı görülmüştür.

Teftişlerde belirgin olarak asıl işveren çalışanlarının iş sağlığı ve güvenliği koşullarının alt işveren çalışanlarına nazaran çok daha iyi şartlarda olduğu, alt işveren sayısı arttıkça işyerinde iş sağlığı ve güvenliği koşullarının iyileştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalarda koordinasyonun güçleştiği, bu durumun iş sağlığı ve güvenliğini olumsuz etkilediği gözlemlenmiştir. Buna bağlı olarak, alt işveren sayısının fazla olduğu yapı işyerlerinde meydana gelebilecek kaza sayısının da bu artışa paralel olarak artacağı aşikârdır.

5.4.1. Mevzuatla İlgili Öneriler

İlk defa 23.12.2003 tarihli ve 25325 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan, 31 Aralık 2018 tarihli ve 30642 sayılı 4. mükerrer Resmî Gazete’de yayımlanan Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile son şeklini alan “Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvelik Yönetmeliği”, Avrupa Birliği’nin 24/6/1992 tarihli ve 92/57/EEC sayılı Konsey Direktifi esas alınarak hazırlanmıştır. Direktifte “client” (müşteri-iş sahibi) ve “employer” (işveren) farklı tanımlanmış olmasına rağmen, mevcut Yönetmelikte bu iki tanım birleştirilerek “işveren” olarak anılmıştır. Halihazırda ülkemizde olduğu gibi daha önceleri Avrupa Birliği ülkelerinin mevzuat sisteminde iş sahibinin sorumluluğu bulunmazken, 2000 yılına doğru bu ülkeler kendi mevzuatlarını direktife uyumlaştırarak iş sahibi kavramına ulusal mevzuatlarına dahil etmişlerdir. Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği’nin dayanak maddelerinden biri olan Avrupa Birliği’nin 24/6/1992 tarihli ve 92/57/EEC sayılı Konsey Direktifinde müşteri-iş sahibine bir takım sorumluluk ve yükümlülükler (işverenler arasında koordinasyonun sağlanması için koordinatör görevlendirilmesi, sağlık ve güvenlik planının hazırlanması gibi) yüklenmiş, iş sahibinin, proje sorumlusunun ve işverenlerin sorumlulukları ayrı ayrı tanımlanmıştır. Yönetmeliğimizde ise iş sahibine ait olan yükümlülükler de işverene yani müteahhitlere yüklenerek direktifin asıl kurgusuna sadık kalınmamıştır. Türk hukuk sisteminde yapılacak mevzuat değişikliği ile ortaya çıkacak eserden faydalanan iş sahibine de sorumluluk verilmesi gerekmektedir. Bu sayede iş sahibi işin verildiği/ihale edildiği aşamada üzerine düşecek sorumlulukları dikkate almak zorunda kalacak, yüklenici firmaları seçerken iş sağlığı ve güvenliği yapılması ve bilinci olan işverenleri tercih etmek durumunda kalacak, iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin hususlar sözleşme içeriğine de yansıtacak, ortaya çıkacak eserin fiyatını iş sağlığı ve güvenliği harcamalarını da dikkate alarak belirleyecek, daha işin en başında iş sağlığı ve güvenliği ön plana çıkarılması sağlanacaktır. Bununla birlikte, iş sahibi de aktörlerden birisi olarak işin devamı süresince iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasına katkıda bulunacak, alınan önlemlerin sürekliliğinin sağlanması için kontrol ve denetimler yapmak/yaptırmak zorunda kalacaktır.

Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvelik Yönetmeliği’nin 8’nci maddesinin 2’nci bendinde “İşveren veya proje sorumlusu, yapı işine başlamadan önce projenin hazırlık aşamasında, sağlık ve güvenlik planını hazırlar veya hazırlanmasını sağlar.” hükmü yer almaktadır. Söz konusu yükümlülük 2003 yılından buyana yapı işyerleri için bir gereklilik olmasına rağmen,

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

neredeyse işyerlerinin tamamına yakınında bu planların hazırlanmamış olduğu görülmektedir. Yönetmelikte de belirtildiği üzere bu plan; muhtemel risklerin değerlendirilip yapı işi süreci boyunca sağlık ve güvenlik ile ilgili alınacak tedbirlerin, organizasyon yapısının, çalışma yöntemlerinin ve bunlara ilişkin işlerin ne zaman ve kim tarafından yapılması gerektiğinin belirlendiği, aynı yapı sahasında faaliyet gösterecek farklı işverenler, alt işverenler, kendi nam ve hesabına çalışan kişiler ve farklı çalışma ekipleri arasında sağlık ve güvenliğe dair hususların koordinasyonunun sağlanması amacıyla hazırlanması gereken bir plandır. Daha da önemlisi sağlık ve güvenlik planının yapım faaliyetleri başlamadan önce proje hazırlık döneminde yapılması gerekmektedir. Mevzuatımızda planın içeriğinde yer alması gereken hususlara değinilmediğinden, işverenler bu planın nasıl hazırlanması gerektiği konusunda bilgiye sahip değildir. Yönetmelikte ya da yayınlanacak rehberlerle planın içermesi gereken ana başlıklar ve değerlendirilmesi gereken hususlar belirlenmeli, işverenlere yol gösterecek/rehberlik edecek, farklı yapı türleri için (bina, tünel, yol, baraj vs.) hazırlanmış sağlık ve güvenlik planı örnekleri yayınlanmalıdır. Bunun yanı sıra, farklı kurumları da ilgilendirdiğinden diğer mevzuatlarda yapılacak değişikliklerle yapım işinin başlayabilmesi (ruhsat alınabilmesi) için sağlık ve güvenlik planının bir ön şart haline getirilmesi ve yapı denetim kuruluşlarının söz konusu planlara erişebilmelerinin sağlanması hususunda gerekli yasal düzenlemelerin yapılması önem arz etmektedir.

Ulusal mevzuatımızda betonarme kalıp sistemlerinde iş sağlığı ve güvenliği tedbirleri özelinde detaylı bir düzenleme bulunmamakta olup konu ile ilgili yönetmelik olan Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliğinde, bir takım ekipmanlarda alınması gerekli asgari gereklerin belirtildiği Ek-5 bölümünde, kalıp sistemlerinin seçimi, kurulumu, kullanımı ve sökümü aşamalarında dikkat edilmesi gereken hususların detaylı bir şekilde belirtilmesi önem arz etmektedir. Bununla birlikte, inşaat işyerlerinde söz konusu aşamalar ile ilgili olarak diğer ülkelerde örnekleri var olan kalıp sistemlerinin güvenli kullanımına ilişkin rehber oluşturulması yine iş kazalarını azaltmak yönündeki önemli çalışmalar arasında yer alacaktır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 25'inci maddesinde işyerlerinde işin durdurulmasının hangi şartlarda ve ne şekilde yapılacağı ile ilgili hükümler düzenlenmiştir. Anılan madde hükmünde belirtilen hayati tehlike oluşturan hususların neler olduğu ve tespit edilen hususlardan hangilerinin acil müdahaleyi gerektirdiği konusunda müfettişler arasında oldukça farklı görüşler ve uygulamalar mevcuttur. Bu durum yapılan teftişlerde farklı uygulamalara sebep olmakta ve uygulama birliğini olumsuz etkilemektedir. 6331 sayılı Kanunda çok geniş ve yoruma açık olan "çalışanlar için hayati tehlike" kavramı yerine, çalışanların hayatı için ciddi ve yakın tehlike arz eden unsurların netleştirilmesi için uygun tanımlamalara, kavramlara yer verilmelidir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gereği işyerlerinde görevlendirilmesi zorunlu bulunan iş güvenliği uzmanlarının tehlike ve risk unsurlarına yaklaşımları, iş sağlığı ve güvenliği alanında rehberlik ve gözetim faaliyetleri doğrudan etkilemekte olup branş farklılıkları dikkate alındığında her uzmanın tehlike ve risk algısının aynı olması beklenemez. Böylece iş sağlığı ve güvenliği alanında ulaşılması planlanan hedeflere, öncelikle ölümcül iş kazaların yüksek olduğu inşaat, maden ve metal sektörlerinde olmak üzere, kademeli olarak işyerlerinde görevlendirilecek iş güvenliği uzmanlarının sektörlere uygun branşlardan seçilmesinin zorunlu hale getirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

5.4.2. İş Teftiş ve Diğer Kurum/Kuruluşlarla İlgili Öneriler

4708 sayılı Yapı Denetimleri Hakkında Kanunun 2/f maddesinde Yapı denetim kuruluşlarının görevleri arasında; “İşyerinde çalışmaların, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına göre düzenlenmesi gereken sağlık ve güvenlik planına uygun olarak yapıldığını kontrol etmek ve gerekli tedbirlerin alınması için yapı müteahhidini yazılı olarak uyarmak, uyarıya uyulmadığı takdirde durumu ilgili Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüğüne bildirmek.” yükümlülüğü de yer almaktadır. Ancak Yapı Denetim Kuruluşlarının bu yükümlülüğü yerine getirme oranları oldukça düşük seviyede kalmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak Yapı Denetim Kuruluşlarının bu yükümlülüklerini yerine getirme konusunda farkındalıklarının artırılması için çalışmalar yapılmalıdır.

Yapı işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği kültürünün etkin ve verimli bir şekilde oluşturulması sadece gerçekleştirilen teftişler neticesinde ile ulaşılmaya çalışan seviyede kalmamalıdır. İş sağlığı ve güvenliği konusunda katkıda bulunabilecek tüm taraflar (İş güvenliği uzmanları, işyeri hekimleri ve konuyla ilgisi olan diğer sosyal taraflar, vb.) ile birlikte çalışma, yapı işyerlerinde ulaşılması hedeflenen iş sağlığı ve güvenliği kültürünün oluşması ve iş sağlığı ve güvenliği konusunda yeni anlayışlar ortaya çıkması konusunda büyük fayda sağlayacaktır.

İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili farklı bakanlıkların ilgili birimleri ile sosyal taraflar arasında iş birliği ve koordinasyon ağı oluşturulmalı, araştırma, inceleme ve iş kazası sonuçları ve gerekli görülen diğer bilgilerin paylaşımı sağlanmalıdır. Bu bilgi akışının koşulları ve prosedürleri ile ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

T.C.
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI
Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı

KAYNAKÇA

6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 28339, 30/06/2012

4857 Sayılı İş Kanunu, T.C. Resmi Gazete, 25134, 10/06/2003

4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun, T. C. Resmi Gazete, 24461, 13/7/2001

Yapı İşlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetmeliği, T.C. Resmi Gazete, 28786, 05/10/2013, T.C. Resmi Gazete, Değ.30642.4.M, 31/12/2018

2015/4 Sayılı Genelge eki İş Teftiş Rehberi

2021 Yılında İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yürütülecek Teftişlere İlişkin Uygulama Esasları

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Sosyal Güvenlik Kurumu Yıllık İstatistikleri, 2008-2020

Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve İzmir Rehberlik ve Teftiş Grup Başkanlıkları 2021 Yılı Yapı İşyerlerinde İş Sağlığı ve Güvenliği Programlı Teftişleri Kapsamında Görevlendirilmiş Müfettişlerin Teftişlerinden Elde Edilen Veriler